

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

Telephone: 431-6344

LIV. Lapkritis — November 28, 1969 Nr. 94

ILIUSTRUOTAS TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LIETUVIŲ IŠEIVIJOS NAMAMS AUGANT

Jurgis Janušaitis

Chicagos lietuviai su pagrindu didžiuojasi turėdami šaunų Jaunimo Centrą, kuriame jau keliolika metų klesti mūsų kultūrinio gyvenimo visokeriopa veikla. Ir šian dien sunku įsivaizduoti, kaip chicagiečiai galėtų verstis be Jaunimo Centro.

Tėvų Jėzuitų sumanymas statyti Jaunimo Centrą prieš keliolika metų taip pat buvo sutiktas su abejojimu, statant klausimą: ar pajėgsime jį pastatyti, ar sugebėsime išlaikyti, ar jį pripildysime ir net suabejojta dėl per tolimes vietos (tuo laiku). Šiandien galime į tuos klausimus atsakyti, kad Jaunimo Centras atliko didelę lietuviškojo gyvenimo misiją ir jame iškūnijo lietuviškojo gyvenimo širdis. Šiame centre šiek tiek kasdienais, savaitgaliais ir šventadieniais vyksta po keletą parengimų, chorų ir ansamblių repeticijų, meno ir literatūros vakarų, meno parodų. O kiek čia gražaus jaunimo šeštadieniais praleidžia mokykloje ir Pedagog. Institute, o kiek įvairių pramogų čia rengia jaunimas.

-- Mieli tie Jaunimo Centro namai, nes čia randi savosios tėvynės mažytę dalelę, -- kartą vienos gražios šventės metu sakė kalbėtojas.

Ir tiesa. Jaunimo Centran veda visokeriopos veiklos keliai. Ir į jį ves dar ilgus metus, kol turėsime gyvą lietuvišką bendruomenę.

Per eilę metų išaugo ir kiti reikalavimai, jie daug didesni ir platesnės apimties, nei buvo seniau planuota. Atsirado būtinas reikalas Jaunimo Centrą didinti. Tėvai Jėzuitai ilgai galvojo, planavo, kol pagaliau ryžosi šiam dideliui, naujam, statybos

ir Jaunimo Centro praplėtimo darbui. Pagaliau prieš metus buvo atiduoti arch. J. Mulokui projekto paruošimo darbai. Šį darbą arch. J. Mulokas baigė ir pateikė gana gražų Jaunimo Centro praplėtimo projektą, drauge reikalaujantį ir nemažų sumų pinigų statybos darbams vykdyti. Projekto planai buvo atiduoti Chicagos miesto valdyba patvirtinti 1969 m. rugpjūčio mėn. 21 d. Tuo pačiu laiku planai buvo įteikti suinteresuotiems statyba kontraktoriaus duoti savus pasiūlymus. Šių metų spalio 1 d. sugrįžo iš kontraktorių pasiūlymai. Ir jielaibai įvairavo. Aukščiausia statybos kaina viršijo milijoną dolerių, gipgiausia kainą 734.000 dol. pasiūlė inž. arch. Jonas Stankus, plačiai Chicagoje žinomas statybininkas, šiuo metu vykdamas milijoninės vertės statybas įvairiose Chicagos vietose. Ir ši kaina buvo per didelė ir tėvams jėzuitams nepakeliama. Tada su inž. arch. Jonu Stankum, laimėjusiu varžybas, buvo diskutuojamos visos problemos. Inž. Jonas Stankus davė daug gerų sumanymų, patarimų ir sutiko pačią statybą vykdyti už minimalinę kainą. Tuo pačiu pati statyba buvo numatyta atlikti dviem fazėm. Pirmoji statybos fazė apims mokykloms patalpas, Čiurlionio galeriją, kavinę, skaityklą, Pasaulio lietuvių muzikologijos archyvą, Karo ir liaudies meno muziejaus patalpų statybą. Antroje fazėje -- sporto salė.

Šitaip reikalams susiklosčius, 1969 metais spalio 25 d. buvo nukirsti medžiai, išardytos tvoros ir paruošta žemė pamatų kasimui ir už poros dienų šioje gražioje Jaunimo Centro vietovėje (Nukelta į 2 psl.)

JAV IR JAPONIJA

NAUJŲ SANTYKIŲ GADYNEI PRASIDEDANT

Po trijų dienų pasitarimų su Japonijos ministru pirmininku Eisaku Sato prezidentas Nixonas pareiškė penktadienį spaudos at-

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

šis susitikimas buvo pats reikšmingiausias po II pasaulinio karo".

stovams: "Per paskutinius 25 metus tarp Japonijos ir JAV vyriausybės buvo daug pasitarimų. Esu tikras, kad

Prezidentas dar pridūrė: "Tokiomis progomis įprasta sakyti kad tarp abiejų kraštų prasideda nauja santykių era. Man atrodo, kad šį kartą kons-tatuojamas faktas".

Naujų santykių gady-nė turi prasidėti jau vien dėl to, kad pagal paskutinį Washingtono pasi-matymą sutarta Okina-vos salą, kurią iki šiol valdė JAV, 1972 metais grąžinti Japonijai. Toji iš savo pusės pasižadėjo leisti JAV toliau laikyti savo kariuomenės ba-zes, tačiau atominiams ginklams ten laikyti bus reikalingas dar specia-lus Japonijos vyriausybės pritarimas.

Žvilgsnis į žemėlapi parodo Okinavos svarbą. Iš jos lengva pasiekti ne tik likusią Japoniją, bet ir Korėją, Filipinus bei didelę dalį Kinijos. Netoli ir Vietnamas. Į Okinavos karinius įrengimus JAV yra investavusios bilijonus dolerių. Iš kitos pusės, atominei

gadynei artėjant bazių reikšmė mažėja. Pagal Nixono doktriną, kuria JAV žada palaikyti savo sąjungininkus tik atominiiais ginklais, o konven-cionaliniais ginklais ap-siginti jiems reikės pa-tiems, Japonijai teks dau-giau susirūpinti savo pa-čios apsiginimu. Šiuo me-tu Japonijos karinės pa-jėgos siekia vos 285.000 vyrų.

Patikėdama savo saugumą JAV-bėms, Japo-nija pradėjo ūkinę ofen-zyvą tokiu mastu, kad šiuo metu jos ūkio pajė-gumas yra trečioje vieto-je po JAV ir Sovietų. Toks ūkinis pasiseki-mas buvo įmanomas ne tik dėl to, kad jos išlai-dos saugumo reikalams buvo minimalės, bet ir todėl, kad darbininkų at-lyginimas yra palyginti labai žemas. Ta aplinky-bė japonus įgalino siūly-ti savo gaminius, ypač tuos, kur reikia daugiau žmonių darbo kaip teks-tilės, tokiomis kainom-is, kuriomis neįmano-ma pagaminti kitur. Už tat Amerikoje girdisi reikalavimai, kad Japo-nija savanoriškai nusta-tytų ribą savo tekstilės eksportui. Bet to, Japoni-ja varžo importą ir nei-sileidžia svetimo kapi-talo t.y. griebiasi prie-monių, kurios neside-rina su laisvo ūkio rei-kalavimais. Šiuos pas-kuotinius suvaržymus Sa-to žadėjo palaipsniui pa-naikinti.

Kaip ten būtų, Japoni-ja gali būti labai svar-bi JAV sąjungininkė. Ji yra vienintelė galybė, ku-ri gali padėti JAV išlai-kyti dabartinį 'status quo' Ramiojo Vandenyno erdvėje, kuris abiem valstybėm buvo labai nau-dingas. Negalima saky-ti, kad sovietai nebūtų bandę patraukti japonus savo pusėn, tačiau kai japonai paprašė jiems atiduoti nuo jų pagrobtas salas, sovietai atsisakė apie tai visai kalbėti, nors ir siūlė priimti japonų talką Sibiro ūki-nėje eksplotacijoje. Tai sudarė amerikiečiams gerą progą pasidlyti sa-vo ne tik draugystę ir pla-tų bendravimą, su kuo

VIRŠUJE: Adelaidės Lituania choras šiomis dienomis atšven-tęs savo 20-tas metines. Jubilie-jinio koncerto metu choras pir-mą kartą Australijoje išplūdė B. Budrio kanta "Lietuvos šviesos keliu", dedikuodamas ją šeimos ir švietimo metams. Į šį koncertą Lituania choras garbės svečiais pasikvietė abie-jų Adelaidės savaitgalio mokyk-lų mokytojus. Per dvidešimt me-tų Lituania choras žymiai išpo-puliarino lietuvišką dainą Pietų Australijoje, koncertuodamas tiek Adelaidėje, tiek provincijoj australiškuose parengimuose. Nuotraukos vidury dirigentas Vac. Šimkus.

A. Budrio nuotrauka

Australijoje mirė Jonas Valys

Iš Melbourne telegrama mums praneša, kad lapkri-čio 25 d. nuo širdies smūgio mirė Jonas Valys, aktyvus tautininkų veikėjas, Korp! Neo-Lithuania filisteris, di-delis Dirvos rėmėjas.

Velionis buvo gimęs 1906 m. gegužės 1 d. Pilkenių km., Tauragnų valsč. Studi-javo teisę V. D. Universi-tete Kaune. Teisių diplomą gavo Vilniaus universitete. 1935-36 m. buvo Korp! Neo-Lithuania valdybos sekre-toriumi. 1931-44 tarnavo Vidaus reikalų ministerijoje. Karo metu pasitraukė į užsienį ir 1949 m. įsikūrė Australijoje.

Aktyviai dalyvavo bend-ruomeninėje veikloje eida-mas įvairias pareigas.

Praeitais metais buvo at-vykęs į PLB seimą New Yorke.

Jonas Valys yra išbuvęs net 6 kadencijas Australi-jos Lietuvių Bendruomenės Krašto Tarybos pirminin-ku.

Sato sutiko. (Kita galimy-bė būtų neutralumas kaip Švedijos ar Šveicarijos ar didesnės nepriklaui-somybės siekimas kaip de Gaulle Prancūzijos). (Nukelta į 2 psl.)

Jaunimo Centro Chicagoje praplėtimo darbai pradėti. Buldozeriai rausia žemę naujiems pamatams. Nuotraukoje darbus apžiūri jėzuitų provincionalas kun. G. Kijauskas SJ, kun. J. Kubilius SJ, žemiau stovi architektas J. Mulokas, V. Šarka ir inž. Arch. J. Stankus, vykdamas statybos darbus.

Lietuvių Foto Archyvo nuotrauka

PO PIETŲ KRYŽIUM

VL. RADZEVIČIUS

Adelaidės Lituania choro valdyba, Sėdi iš kairės: Budrienė, dirig. V. Šimkus ir K. Vanagienė, Stovi: V. Šulcas, administratorius J. Lapšys ir B. Straukas. A. Budrio nuotrauka

DAINUOJĄ AUSTRALIJOS LIETUVIAI

Šie, 1969-tieji metai Australijos lietuviams yra vispusiškai sukaktyviniai. Dvidešimties metų sukaktyves švenčia įvairios lietuvių grupės, įvairios organizacijos ir net pavieniai asmenys, atžymėdami dieną, kada pirmą kartą (1949 m.) palietė kojomis Australijos žemę ir dirbstelėjo į jos gamtovaizdį.

Tos sukaktyvės, suprantama, atpasakojamos ir spaudoje. Apie vienas telpa tik kronikos žinutės, o apie kitas — platūs aprašymai, siekį Adomo ir Levos laikus. Žiūrint chronologine tvarka, lapkričio mėnuo sutapo su dainuojančių Australijos lietuvių sukaktyvėmis. Tiesa, jau kiek anksčiau kukli žinutė skelbė, kad nedidelės Brisbanės lietuvių kolonijos choras atšventė savo dvidešimtąjį gimtadienį. Tų kronikos žinučių nepakako, kai atėjo laikas pakalbėti apie dviejų gana veiklių, kartais net konkuruojančių kolonijų, Adelaidės ir Melbourne, dainininkus.

Abu Australijos lietuvių savaitraščiai (Mūsų Pastogė ir Tėviškės Aidai), aprašydami ir pasverdami šių kolonijų chorų (Adelaidės Lituanią ir Melbourne Dainos Sambūrį), savo skiltyse ryškino dainos galią ir jos reikšmę tiek lietuviškumui stiprinti, tiek lietuvių tautos dvasiniams turtams propaguoti.

Kultūrininko A. Krauso straipsnis "Dainos galia", paskelbtas vedamuoju "Mūsų Pastogėje" (Nr. 43, 3.II.69) dainą surišo su tautiniu atgimimu. Išvedžiojimai čia paremti istoriniais daviniais. Sekančiam numeryje pats redaktorius V. Kazokas paaiškino savo plunksną. Jis sujungė krūvon rajoninę dainų šventę, įvykusią lapkričio pradžioje Newcastle mieste ir abu sukaktyves švenčiančius chorų. Šis sujungimas davė jam pagrindo įvairiems samprotavimams: vos atvykę į Australiją, lietuviai ne namus statėsi ar organizacijas kūrė, bet lipdė chorą; šiandien tiesiog sunku išivaizduoti lietuvišką gyvenimą ir veiklą be choro; choras buvo, yra ir paliks pagrindinę asimi kolonijų.

Tame pačiame vedamajame pateikta ir kaikiurių dainių: Australijoj šiuo metu yra devyni chorai su maždaug 270 choristų — vidutiniškai po 30 kiekvienam. (Melbourne ir Adelaidės chorų sąrašuose yra po 50 choristų. V.R.).

Artimas gyvenimiškai tiesai yra redaktorius V. Kazoko apskaičiavimas, kad iš 10.000 Australijos lietuvių, aktyviai reiškiasi tik 1000 (10%). Paėmęs tai bazę, jis nurodo, kad iš aktyviai veikiančių į dainuojančių eiles yra įsijungę 27%. Daugiau, kaip ketvirtis lietuvišką darbą dirbančių.

Sukaktyvių proga buvo akcentuojamas dainuojančiųjų pasiaukojimas darbui ir jų darbo rezultatai. Chorai dirba ištisus metus tiek repetuodami, tiek koncertuodami ne tik specialiuose, metiniuose koncertuose, bet taip pat įvairiuose parengimuose, tautinėse šventėse, svetimiešiams, bažnyčiose, per bendrąsias ar rajonines dainų šventes ir t.t. Gana gražiai išleistame Lituania chorui pagerbti suvenyriniame "Adelaidės Lietuvių Žinių" numeryje vienas bendradarbis apskaičiavo, kad Lituania choristai 20 metų laikotarpyje lietuviškai dainai paskyrė 80.000 darbo valandų! Per tą laikotarpį Lituania savo repertuarą įtraukė 200 dainų ir dvi kandas (Tėviškės Namai ir Lietuvos Šviesos Keliu). Tai vienintėlis choras Australijoje, kuris ėmėsi kantačių išpildymo. Lituaniai nuo pradžių ligi šiol vadovauja tas pats dirigentas, muzikas V. Šimkus.

Australijoje plačiai išpopuliarėjęs Melbourne Dainos sambūris, kuriam vadovauja A. Čelna (sėdi vidury).

Lietuvių išeivijos...

(Atkelta iš 1 psl.)

je sudūzgė buldozeriai ir dirbantieji nėrėsi gilyn į žemę. Šiandien jau turime išpiltus naujosios statybos pamatus, ant kurių metų laikotarpyje išaugs didingi, erdvūs naujieji priestatai.

Jaunimo Centro rūpesčiais dalinomės lapkričio 12 dieną tėvų jėzuitų namuose. Statybos vykdytojas kun. J. Kubilius susirūpinusiu veidu dėstė visas statybos detales ir drauge laikraštiniukų klausė: "Ar lietuviškoji visuomenė supras šį didį uždavinį, kuris reikalingas ne mums, jėzuitams, bet visai lietuviškai išeivijai".

Pokalbin nuoširdžiai jungėsi architektas J. Mulokas ir iš planų aikino kaip atrodys naujosios Jaunimo Centro patalpos, inž. arch. Jonas Stankus plačiau kalbėjo apie detalizuotus darbus ir jų eigą.

Laikraštiniškai iškėlė įvairių sąryšy su naujais planais, klausimų, kuriuos atsakinėjo kun. J. Kubilius S.J. provincionas kun. G. Kijauskas, SJ ir kun. J. Borevičius SJ.

Apie iškeltus klausimus, kuriais visuomenė domisi gal pakalbėsime kitą kartą. Šiandien svarbu konstatuoti faktą, kad Jaunimo Centropriestato statybos darbai jau pradėti. Užsimota daug. Tačiau jeigu visa lietuviškoji išeivija padės su savo parama, finansiniai sunkumai lengvės. Lietuvių visuomenė yra pakėlus didelių bandymus vienkartinėmis progomis ir vienkartiniais švystelėjimams, tad visai netenka abejoti, kad šiuo atveju, kur statoma visos lietuviškosios išeivijos namai, visokeriopai tėvų jėzuitų pastangas rems.

Šiais namais naudosis ne tik vien Chicago lietuvių, bet bus sukrautos visos lietuviškosios išeivijos kultūrinės vertybės, čia jos ras prieglobstį ir saugią apsaugą. Šiais namais jau naujojasi veik viso laisvojo pasaulio lietuviai, tad ir jų statybą turėtų paremti kiekvienas iš mūsų, kur tik begyventume.

JAV ir Japonija...

(Atkelta iš 1 psl.)

Pats Sato apie tolimesnes perspektyvas taip išsireiškė: "... Dvi didžiosios tautos Pacifiko pakraščiuose, būdamos skirtingų rasių ir praeities, atsistojo kartu ant slenkščio į didelį istorinį bandymą: dirbti kartu naujai pasaulio santvarkai ir būtent tokiu mastu, kuris išeina iš abiejų tautų ribų".

Žinia, žodžius dar turi pasekti darbai. Noro esama iš abiejų pusių.

HELP WANTED MALE

MACHINISTS
BRIDGEPORT MILL & LATHE EXPERIENCE.

Must be able to set up work from Blue Prints & Close Tolerance.

also

DRAFTSMAN
WITH SOME DESIGN EXPERIENCE.
Steady work. Fringe benefits.

INDUCT-O-MATIC

24800 MOUND RD.
WARREN, MICH.
313 — 754-5400

(85-89)

WANTED EXPERIENCED BEEF BONERS
Federal inspected boning plant in country atmosphere of Grand Rapids needs production boners. Excellent incentive pay of \$4.50 per cattle.

ALSO

PICNIC BONERS
3.79 per hour.
Steady work. Good fringe benefits.
Call MR. BRAAM
HERRUD CO.
2000 OAK INDUSTRIAL DRIVE
GRAND RAPIDS, MICH.

(93-102)

Spaudoje taip pat buvo bandyta nustatyti, kas riša dainuojančius prie chorų. Pagrindė du motyvai: pareigos jausmas ir meilė dainai.

Atrodo, kad dainuojantiems lietuviams didžiausias atpildas būtų, jei jų koncertai sutrauktų daugiau lietuvių. Deja, būdami abejingi betkokiai lietuviškai veiklai, nuošaliau stovintieji yra sunkiai atitempiami ir į koncertų sales. O tai žlugdo dainuojančių ryžtą ir juos giliai įskaudina.

Antras dainuojančių lietuvių skaudulys, tai prieauglio trūkumas. Jo mirtinai reikia visiems chorams.

• PROF. ZENKEVIČIUS, marijonetinis Tarybinės Lietuvos "užsienų reikalų ministeris", šiomis dienomis, kaip praneša "Mūsų Pastogė", kartu su sovietine delegacija lankėsi Australijoje, Melbourne ir Sydneyje, jis turėjęs progos susitikti su eile vietos lietuvių.

• BUVES VALSTYBĖS TEATRO BALETININKAS Juozas Ambrazas, kaip australų laikraščiai rašo, dar dabar kenčia nuo nacių persekiojimų Vokietijoje, Viktorijos Valstijos mieste, Milduroje, jis per eilę metų vadovavo baletui mokyklai, o žmona duodavo privačius pianino pamokas. Angliški laikraščiai informaciją užbaigia pažymėdami, kad skaudūs išgyvenimai nacinėje Vokietijoje ir čia atsiliepė, nes jo žmonai patirė nervai ir ji pastaruoju metu esanti atitinkamoji ligoninės priežiūroje.

• SOLISTO S. BARO gastrolės, kaip dabar patiriama, prasišė pirmuoju koncertu Adelaidėje ateinančių metų vasario 28 dieną, o baigsis Canberroje kovo 7 dieną. Be to, kovo 1 d. jis koncertuos Melbourne, o kovo 6 d. — Sydneyje. Tenorą Barą po Australijos lietuvių kolonijas lydės ir kartu su juo koncertuos sopranas G. Vasilauskienė.

Kol kas nieko nežinoma apie akompanavimą. Anksčiau buvo numatyta, kad akompanuos jauna adelaidiškė pianistė Nemira Masulytė, tačiau dabar čia kalbama, kad jos teksią atsakyti, nes p. Baras įsakmiai pabrėžęs, jog turinti būti surasta "per velnią" gera pianistė. Geresnės už Masulytę Australijos lietuvių neturi, dėl to dabar planuojama pasinaudoti didele lietuvių drauge ir tikrai aukšto lygio pianiste Dorothy Oldham. Visa bėda, kad ji gana sena ir ligota, su silpna širdimi.

• MIRUSIŲ ATMINIMAS, kaip praneša "Tėviškės Aidai" Sydneyje kasmet vis aktyvėja bei įgauna tarsi savo tradicijų formą. Šiemet Sydneyje mirusius prisiminė gedulingom pamaldom giendant Sydneyje Meno Ansamblių, o po to per 300 lietuvių organizuotai vyko į lietuvių kapus. Neteko girdėti, kad kitose kolonijose būtų organizuoti mirusiųjų pagerbimai. Vietos kapus vėlinių dieną lanko tik pavieniai asmenys.

laiškai Dirvai

IR PO 50 METŲ NERAŠYK NETIESOS!

Atsikirsdamas J. Jurevičiui dėl Baltaragio sušaudymo ir norėdamas suteikti didesnės reikšmės savo teigimams, J. Vaičieliūnas Drauge nei iš šio nei iš to ėmė ir užkliudė aname ginčieniekuo dėta karininką Skomskį ir pakartojo M. Krupavičiaus apie jį parašytą netiesą.

Jis rašo: "Caro Nikolajaus II laike Marijampolėje, Kalvarijos (? gal kavalerijos S.G.J.) pulke tarnavo karin. Skomskis, kuris tarp Marijampolės ir Kalvarijos turėjo Karalenkos dvarelį. Nors jis su mūsų kaimiečiais ir uniformuotas kalbėdavo lietuviškai, bet, atsikūrus Lietuvai, dvarelį pardavė, litus iškeitė į zlotus ir gal galvojo išvykti į Lenkiją. Zlotai žlugo, Lenkijon jis neišvyko. Mūsų žemės reformos sumanytojas ir vykdytojas M. Krupavičius žemės jam nedavė, o Smetona davė..." (Draugas 1969.XI.7 5 pusl.)

O atsivertę L. E. XXVIII t. 70 psl. skaitome: "Skomskis Bronius, gimęs 1864 m. spalio 24 d. Klampučių dv., Vilkaviškio apskr., Lietuvos kariuomenę įstojo savanoriu 1921 m. pradžioje. Buvo raitininkų divizijos vadas" ir t.t.

Paėmę anuometinio krašto apsaugos ministerio plk. K. Žuko atsiminimus "Žvilgsnis į praeitį" ir atsivertę 315 psl. skaitome: Kavalerijos karininkų kaip ir neturėjome. Buvo vienas kitas jaunas rusų kavalerijos karininkas, bet tai buvo rusų arba vokiečių dvarininkų sūnūs. Belaužant galvą dėl kaval. organizatoriaus kalbėjusi su kariuomenės vadu gen. Žukausku. Ir jis buvo susirūpinęs tuo reikalu. Aš pasakiau pusiau rimtai gen. Ž., kad Lietuvoje yra vienas žmogus, kuris galėtų mums organizuoti kavaleriją, bet kad jis yra lenkas". Ir ten pat toliau: "Jis buvo garbingas žmogus ir tarp savo kaimynų lietuvių mylimas. Kai grįžo iš Rusijos, 1919 m. jo kaimynai apdirbo ir apšėjo visą jo lauką". "Ministeris pirm. Dr. K. Grinius Skomskį pažinojo iš senų laikų ir buvo geros nuomonės apie jį. Reikėjo tik gauti prezidento sutikimą (Juota da buvo A. Stulginskis. S.G.J.)

"Gen. Skomskis per 3-4 metus mūsų kavaleriją išugdė iki tokio laipsnio, kad ji prilygo bet kurios modernios valstybės kavalerijai", — rašė plk. K. Žukas.

Grįžta žmogus iš po re-

voliucinės Rusijos sulagaminėliu, kaip ir kiti ano meto karininkai. Dvarelis vokiečių okupacijos metu nualintas iki pamatų: nei inventoriaus, nei sėklų, žinoma, nei pinigų. Šitokiose sąlygose pradėti ūkininkauti šeštą dešimtį įpusėjusiam seniui, dar gi niekada savarankiškai neūkininkavusiam, nebuvo lengva. Tad, įstojęs Lietuvos kariuomenėn, dvarelį ir pardavė. Tik ne už litus, bet už rublius, visais metais prieš litų įvedimą. O tas ostrublis buvo silpnas pinigas ir nuolat vis smuko. Po kurio laiko generolas už dvarelį gautais pinigais vos pajėgė nusipirkti žirgą. Tiesa gražus buvo sartinis įžymyčių vokiečių Hannoverio arklių kilmės, delno dydžio balta žvaigždė kaktoje, bet nelaimingas: 1922 m. gegužės gale ar birželio mėnesį ėmė triokšti nusilaužę koją! O žirgų nuėžusiom kojom negydo. Negydė ir sarčio. Veterinorius dar siūlė bent odą nunerti, bet gen. liepė užkasti ne tik su oda bet ir visom pasagom.

1921/1922 m. 3 dragūnų Geležinio Vilko pulkas ir raitininkų (kaval.) divizijos štabas buvo Vilkaviškyje. Ir pulko ir divizijos ir štabai ir karininkai gyvenome po vienu stogu. Pulko būdinčio karininko priežiūroje buvo ir divizijos padaliniai ir arklidės su veterinarijos ligonine imtinai. Tad didelių paslapčių, ūkine prasme, tarp pulko ir divizijos karininkų nebuvo. Generolo dvaro pardavimo ir žirgo įsigijimo istoriją visi žinojome ir įvairiai aptarinėjome. Tai buvo gerokai prieš litų įvedimą (Litas pasirodė rinkoje 1922 m. spalio 2 d. Židr. LE XVI t. 278 psl.).

Netrukus po litų įvedimo 3 dragūnų G.V. pulkas buvo iškeltas į Anykščių-Utenos-Zarasų rajoną ir artimesni mano ryšiai su divizijos štabu nutrūko.

Ar gavo gen. Skomskis žemės iš Smetonos, aš nežinau, bet jeigu ir būtų gavęs, tai mes neturime jokios moralinės teisės svaidyti jį paniekos akmenimis. Jis duotą pažadą garbingai tesėjo, nepriklausomai Lietuvos raitininkijai, o tuo ir visam kraštui, sąžiningai pasitarnavo ir už tai mes jį privalėtume tik gerbti.

S. Griezė—Jurgelevičius

foto
V. MAŽELIS

Tel. HY 7-4677

- vestuvės: SPALVOTA ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
- portretūra
- meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

422 MENAHAN St. — Ridgewood, N. Y. 11237

DIRVA

THE LITHUANIAN
NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

Telephone: (216) 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.

Published Two Times a Week
every Wednesday and Fridayby American Lithuanian Press Radio Ass'n.
VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$13.00. Single copy 15 cents.

Editor Vytautas Gedgaudas.

Dirva išeina trečiadieniais ir penktadieniais.
Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00.MOKSLININKŲ SUVAŽIAVIMO
LŪKESČIAI

Metai po metų susidare mūsų gyvenime paprotys, kad vadinamųjų ilgųjų savaitgalių metu tai vienur tai kitur sušaukiami platesnio masto susibūrimai ir juose aptariami reikalai, savo apimtimi liečią ne kurių apibrėžtą vietovę, bet daugiau ar mažiau platesnę išeiviją, mažų mažiausiai gyvenančių amerikiniame kontinente.

Lapkričio pabaigos savaitgalis paprastai būdavo skiriamas mūsų studentų jaunimui, jų metiniam suvažiavimui. Šiais metais Chicagoje, be studentijos, suvažiuoja ir vyresnė kartė, ankštai susijusi su studentija. Tai mūsiai, kurie aukštosiose mokyklose ir kolegijose dirba mokomąjį darbą ar šiaip jau gyvenime, nebūtinai mokslo įstaigose atlieka mokslinius tyrimus ir tuo pačiu savo asmeniniu įnašu prisideda prie mokslinės pažangos.

Mokslas kaip toks yra šviesos ir tiesos ieškojimas visai žmonijai, o jo pirmūnai savo pasiektais išradimais daugiausia reiškiasi kaip atstovai to krašto ar valstybės, kuri sudarė ar suteikė jiems sąlygas moksliniame darbe iškiliau pasireikšti. Tačiau greta to jie pasilieka žmonėmis, nemažiau kaip ir kiti, susiję su pa-našios kilmės savaisiais, savąja tautine grupe. Todėl visai natūralu, kada po didesnių ir svarbesnių laimėjimų, pasiektų to ar kito mokslininko, visuomenei viešai pristatomi ne tik naujieji išradimai, ne tik praktinė jų reikšmė bei nauda žmonijai, bet ir išradėjų profesinis pasiruošimas, ne tik jų išeitasis mokslo kelias, bet ir tautinė kilmė bei priklausomybė. Kiekviena tautybė tyliai svajoja ir ryžtingai siekia pabrėžti savo įnašą jos gyvenamo krašto visokeriopai pažangai, kur mokslinis

darbas, savaimė suprantama, susilaukia didžiausio dėmesio ir užtarnauja tos pagarbos.

Jau seniai ir jautėme ir žinojome, jog nemaža mūsų lietuviškos kilmės žmonių yra mokslininkai, pasirinkę savo profesiją ir joje aukštai iškilę. Viešumą pasiekianti pabiri informacija nesudarė apytikrio vaizdo, kiek, kur, kada ir kaip lietuviai mokslininkai yra pasiekę, susilyginę ar net pralenkę savo profesijos bendradarbius.

Ligi šiolei turėjome visą eilę profesinių organizacijų, apjungiančių narius, baigusius aukštųjų mokslus ir, beabejoj, dirbančius tai, ką atlieka ši savaitgalį Chicago mokslininkų vardu suvažiavusieji. Metinių suvažiavimų metu panašiais moksliniais pranešimais ir paskutinėmis naujenybėmis savo darbotvarkės suaktualindavo ir gydytojai, ir inžinieriai, ir lituanistai ir istorikai, ir pagaliau katalikai mokslininkai. Gal tik tas skirtumas, kad visa tai nebūdavo taip suspausta vienu metu ir vienoje vietoje, kaip ši kartą. Antra vertus, jaunesnioji karta, susiformavusi daugiau pokariniiais laikais, vienais ar kitais sumetimais nebūdavo taip aktyviai išitraukusi kaip dabar, didžiąja dalimi ir parengiamuosius organizacinius darbus atlikdama.

Kiekvieną teigiamą ir visuomeninę prasmę naują pasireikimą sveikiname ir juo džiaugiamės. Todėl ir pirmą jį lietuvių mokslininkų suvažiavimą, šį savaitgalį vykstantį Chicagoje, sutinkame supanašiu jausmu. Jeigu jam pavyks išsilaikyti akademinio orumo aukštumoje, neiškrypstant iš savo tiesioginės paskirties ir užsimojimų; jeigu jam pasiseks išlyginti ligi šiolei pasireikšiusius

Demokratių rinkimų taisyklės jau seniai išprasmino į Susivienijimą Lietuvių Amerikoje (SLA). Kas antri metai vyksta visuotini Pildomosios Tarybos narių rinkimai. Procedūra prasišalėčiui gali atrodyti neįprasta ir sudėtinga: siuntinėjami nominacijų balotai ir "nominacijų pasekmių lakštai" kuopoms. Kuopos sušaukia narius balsuoti arba išsiunčia balotus nariams. Suskaičiavus balotus, kuopos praneša SLA centrui rezultatus -- pasekmes. Pranešimų pasekoje, viešai skelbiami kandidatai. Kovo mėn. visi pilnateisiai SLA nariai renka Pildomąją Tarybą iš oficialių kandidatų.

SLA rinkiminė sistema yra pagrįsta, iš dalies, amerikine sistema. Tai visai natūralu, kadangi Susivienijimas yra seniausia lietuvių visuomeninė organizacija Amerikoje. SLA rinkiminės taisyklės taip pat suderintos su valstybių fraternalinių pašalpos draugijų nuostatais. Taip pat, SLA centras turi saugoti visus balotus ir pasekmių lapus.

Kodėl toks atsargumas ir griežtos taisyklės? Susivienijimas savo esmėje yra pašalpinis sambūris, jo pagrindinis tikslas yra teikti medžiaginę paramą savo tautiečiams. Kadangi Susivienijimo bendras turtas siekia arti keturių milijonų dolerių, reikia tvarkingai ir pagal apdraudos įstatymų nuostatus rinkti atsakingus valdybos (t.y. Pildomosios Tarybos) narius. Nėra juokas išrinkti vadovybę, kuri bus atsakinga prieš tautiečius - narius ir prieš krašto finansines įstaigas. Užtat reikia su atsargumu bei apdairumu eiti į Susivienijimo rinkimus.

Kas būtų, jei bankinė

nors ir tų pačių mokslininkų disciplinų, bet skirtingų kartų nesutarimus, kliudžiusius platesnės apimties apsiungimą; jeigu jam pagaliau bus lemta sudaryti nors ir apytikrą vaizdą, koks vaidmuo mūsiaiškams lietuviams mokslininkams atitenka bendrajame šio krašto moksliniame darbe, -- ši pirmąjį bandymą laikysime pavyksiu. O plačioji visuomenė netrukus sužinos, kiek šie mūsų lūkesčiai bus patvirtinti. (d)

ALGIRDAS BUDRECKIS

įstaiga, arba komercinė apdraudos bendrovė kas kelis metus padarytą revoliuciją ir nuverstų pilną direktorių tarybą? Ar taupytojai pasitikėtų tokiai įstaigai? Ar investicijų bendrovės palankiai žiūrėtų į tokius valdybų perversmus. Finansų bei apdraudos bendrovės išgyja pasitikėjimą tik dėl savopas toumo ir tęstinumo. Kodėl turėtų išsiskirti lietuvių apdraudos organizacija?

Per eilę metų Susivienijimas išgijo pasitikėjimą valstybių apdraudos departamentuose, investicijų firmose, bankuose bei teismuose vienu dėl to, kad Pildomojoje Taryboje buvo persona- lo tęstinumas: palaipsniui ateidavo nauji žmonės, kurie pamažu pavadavo pasitraukiančius pareigūnus. Žinoma, pakeitimai reikalingi, bet tokioje sudėtingoje organizacijoje, kaip Susivienijimas, tik reformų ir evoliucijos keliu. Nežiūrint geriausių norų ir sugebėjimų, visiškai naujas tarybos sąstatas būtų pragaistingas: kol naujoji taryba susipažintų su valstybių įstatymais, su investicijomis, su kuopų problemomis ir pageidavimais, ištisi metai prabėgtų. Kuri finansų įstaiga leistų savo direktoriams eksperimentuoti metus?

Susivienijimas turi patyrusią Pild. Tarybą su Prezidentu Povilu Dargiu priešakyje. Esamoji Taryba dirba, kaip darbos vienetas, ir yra jautri kuopų bei narių reikalavimams. Susivienijimas yra įvairių srovių bei įsitikinimų žmonių derinys. Srovių tarpusavio bendradarbiavimo bei sugyvenimo dvasia atsispindi Pildomojoje taryboje. Amerikos lietuvių trijų pagrindinių susigrupavimų žmonės įeina į tąją Tarybą. Esamoji Taryba nesustingus, ogi yra įnešus pagrindinių reikalingų reformų. Pavyzdžiui, vien praėjo kadencijoje (1968-1969 m.) buvo įvesta fondų konsolidacija (palengvinti buhalteriją), tarnautojams pensijas ir dividendų išmokėjimai visiems pilnateisiam nariams. Žinoma tobulybei nėra galo, ir Pildomoji Taryba nespėjo įvykdyti kaikurias reformas. Užtat, reikėtų tąją Prezidento Dargio sąrašą perrinkti, kad už-

baigtų vedamus darbus ir įneštų daugiau pozityvių reformų.

Konkrečiai, siūloma esamoji Pildomoji Taryba su papildymais. Naujame sąraše ypatyrysių Susivienijimo veteranų ir lietuvių visuomenei gerai žinomų naujų kandidatų. Šis sąrašas susidaro iš sekančių kandidatų:

Povilas P. Dargis -- prezidentas; Aleksandras Chaplikas -- viceprezidentas; Algirdas Budreckis -- sekretorius, Eufrozina Mikužytė -- išdininkas; Jozefina Mileritė -- išdodo globėjus; Steponas Bredes -- išdodo globėjus ir dr. Steponas Biežis -- daktarus kvotėjus.

Visi virš suminėti kandidatai yra lietuvių visuomenėje plačiai žinomi. Nėra Dirvos skaitytojo ir SLA nario, kuriam šios pavardės būtų svetimos.

Ilgametis Prezidentas Dargis yra tikras Susivienijimo veteranas. Jis pilnai susipažinęs su valstybių įstatymais ir su SLA vidaus reikalais. Jis taip pat eilę metų yra ALT vicepirmininkas. Aleksandrą Chapliką, gabų verslininką, visuomenininką, pažįsta visi Naujoji Anglija. Jam Susivienijimo problemos gerai žinomos. Algirdas Budreckis jau dešimt metų veikia Susivienijimo eilėse. Nėra reikalo varginti Dirvos skaitytojus su jo veiklos katalogu. Eufrozina Mikužytė, anksčiau eidama išdodo globėjos pareigas, dabar kelias kadenčias išdininkės pareigas išsamiai yra susipažinęs su SLA investicijomis ir finansiniais reikalais. Jozefina Mileritė, kaip išdodo globėja savo kadencijoje pademonstravo, kad įnau greitai orientuojasi ir darniai pritampa prie SLA darbų. Advokatas Steponas Bredes-Briedis, žymus New Yorko ALT veikėjas, visuomenininkas ir teisių žinovas, daugel kartų yra išnarpliojęs New Yorko ir kitų valstijų komplikuo- tus nuostatus bei potvarkius Susivienijimo ir jo narių naudai. Pagaliau, nėra Dirvos skaitytojo, altininko, tautinės srovės veikėjo, Chicagos ir kitų miestų visuomenininko, kuris nepažįsta dr. Stepono Biežio nuopelnų Susivienijimui. Jis rimtai nusimano ne tik apie medicinos klausimus, kylančius ryšium su apdrauda, bet ir apie SLA kuopų ir narių darbus ir problemas.

Kaip matot, virš minėtas kandidatų sąrašas yra stiprus. Į jį įeina naujų žmonių, kurie bus reformų aktyvistai. Bet taipogi įeina ir prityrę ir sumanūs Pildomosios Tarybos "veteranai", užtat, kviečiame visus geros valios Susivienijimo narius, kuriems rūpi SLA ateitis, atvykti į savo kuopos susirinkimą š.m. gruodžio mėn. ir už juos balsuoti.

ŽVILGSNIAI

KĘSTUTIS GAIDŽIŪNAS

Viena mergina jau pasiūlė vedybom, filmų bendrovė planuoja sukurti filmą apie jo gyvenimą ir mažo miestelio burmistras veda išlaisvinimo kampaniją.

Neįtikėtina kvaile, bet vis daugiau ir daugiau italų oro piratą Raffaele Minichiello laiko herojum.

Amerika, už Trans World Airlines lėktuvopagrobimą nori įsisugrąžinti į JAV teisimui su grėsiančia mirties bausme. Italija jį jau apkaltino aštuoniais nusikaltimais, už kuriuos jis gali kalėjime pasilikti trisdešimt metų. Atrodo, kad Italija visai nenori jo grąžinti Amerikai.

Septyniolikmetė mergina iš Minichiello tėviškes Melito Irpino, nori už jo tekėti nes "jis daug geresnis už Giuliano Gemma", italų kino artistą.

Morgan filmų bendrovė skelbia, kad du rašytojai jau pabaigė rašyti scenarijų apie visą šį įvykį, pavadintą "Paisa, Perche m'Arresti" -- Minichiello žodžiai arešto metu -- "Tautiečiai, kodėl mane areštuoja-te?"

Melito Irpino burmistras įsitikinęs, kad TWA bendrovė turėtų imtis žygių dėl Minichiello paleidimo, nes "Raffaele žygis buvo nepakartojama reklama šiai bendrovei..."

Taigi, neįtikėtina kvaile padėtis.

NUOTRAUKOS ISTORIJA

Vaižganto šimtojo gimtadienio proga DIRVOJE (1969. X. 10) tilpus nuotrauka su kan. J. Tumuvaižgantu, dr. Vincu Kudirka, Jonu Jablonskiu, M. Lozoraičiu, G. Landsbergiu ir M. Čepu priminė mano dėdės Motiejaus Čepo pasakojimą apie šią nuotrauką. Kaip Pirmojo Pasaulinio karo pabėgėlis 1915 metais atsидūriau Čitoje, Sibire, kur mano dėdė Motiejus teisėjavo. Rodydamas įreminimą šią fotografiją man pasakojo:

Fotografija daryta Mintaujoje, Latvijoje, kur tuo laiku mokytojavo Jonas Jablonskis. Susivažiavome ten Jablonskio kviečiami pasikalbėti su dr. Vincu Kudirka. Iš Varšuvos atvažiuojo dr. Kudirka pirmiausia mus išbarė, kad nieko neviekiame. Bekalbėdamas ir bebardamas dr. Kudirka pravirko, kas mus galutinai prislėgė. Norėdamas prablaivinti šią sunkią nuotaką šeimininkas Jablonskis pasiūlė nusifotografuoti -- kas ir buvo padaryta. Toji nuotaka taip ir išliko fotografijoje.

Manydamas, kad fotografija ir M. Čepo žodžiai yra lietuviams reikšmingi noriu, kad šis mano liudijimas būtų paskelbtas.

Pranas Adomaitis
Chicago

MACHINE DESIGN
LAYOUT MEN
DETAILERS and CHECKERS
PHONE (517) 652-2471 or 652-2481
K.L.C. ENTERPRISES
INCORPORATED
POST OFFICE BOX 447
FRANKENMUTH, MICH. 48734
(93-97)

Viešėdami Chicagoje aplankykite **PARAMA**
MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĘ

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAZEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų
ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKĖ — ĮSITIKINSITE.

MIRTIES SLĖNIO KRONIKOS (11)

Jonas Pranas Palukaitis

VIEN TIK VĖJAS RAIČIOJA
KRŪMOKŠNIUS...

Mažiau nei pora šimtų mylių, bet užtrukome vos ne visą dieną. Keliaavome neskubėdami. Ryta gerokai pagaišome prie Hooverio užtvankos, kuri ilgą laiką buvo pati didžiausioji pasaulyje, to meto technikos stebuklas, vaikštinėjome krantais žmogaus sukurto ežero Mead, kuri pagal dydį rusai jau būtų pavadinotokia ar kitokia jūra, laipiojome į kalvas, lygnoredami pamatyti Angelus, kuriems už pustrečio šimto mylių ši jėgainė tiekia didžiulę elektros.

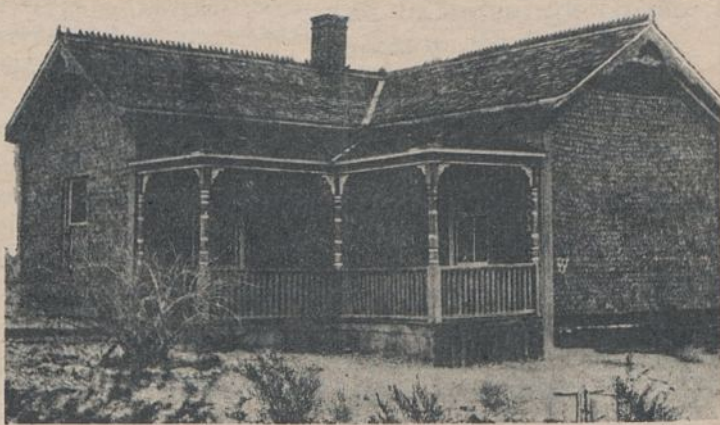
Juodo asfalto keliu rieda didelis pilkas kamuolys. Tai kažkoks dykumos krūmokšnis, taisyklingsiškai apvalus, tik uodegėlė vienoje pusėje -- trumpa šaknis ar jos likučiai. Kur aš esu matęs tą riedėją, iš kur man jis pažįstamas? Dykumomis važiuojame tik pirmą kartą...

Las Vegas, t.y. Pievos, dieną teikia skurdų išpūdį -- miestas apšepęs, tuščias, apmiręs: gyvenimas čia atgyja naktimis, ir žemiškojo rojaus iliuziją, įėjus kam, žadina tik neono spalvų mirgėjimas. Dykuma apžiojusi jau pakraštines lūšnas, už kurių mylių myliomis vieni pilkas, kieton pluton suaušęs žvirgždas ir pilki kamuolys.

liniai krūmokšniai. Kai vėjas nutraukia ploną šaknį, kamuolys rieda per beribius plotus ir barsto sėklas. Kur esu jau anksčiau matęs tą riedėją?

Dešimtimis mylių jokios gyvos dvasios neikelyje, nei pakelėje. Amargozos žemėlapyje yra vietovardžiai, bet

kuma. Sausa upės vaga, suakmenėjusio žvirgždo pluta. Per ją rieda pilkas kamuolys. Ne, aš niekur anksčiau nemačiau to riedėjimo. Tai atmintin iširėžęs vaizdas iš vaikystėje skaityto rumono Panait Istrati romano. Užmiršau jau patį knygos turinį, bet dabar dykumų platybėje riedas

Riolito Bonkų namas, kurio statybai sunaudota 51,000 kvortinių alaus bonkų ir nemažas kiekis molio.

privažiavus neaišku, ar ten pastoviai kas gyvena. O taip -- toliau nuo kelio, prie kalnų dunksą skardiniai barakai yra apgyvendinti -- kariuomenė. Dykuma naudoja ma bombardavimo pratyboms. Aname kalne vykdomi atominių užtaisų sprogdinimai. Ten toje tarpukalnėje, prasi-veržė nervinės dujos, nu-nuodijamos tūkstančius avių.

Čia, prie kelio, tik dy-

vilkas kamuolys nelauk-tai iš atminties sandėlio iškėlė nei regėtą, nei svajotą, tik rašytojo stipriai įteigtą vaizdą. Tik čionykštis augalas neturi dyglių, asilėno krūmų jį vadina.

Vėlyvą popietę pasiekėme Beatty. Didokas kaimas su auksakasių miestų tipo pastatais, balto smėlio dulkių pertekliumi ir dangaus užmirštosios pasaulio ker-tės nuotaika. Tai čia raktas į Riolito ir kaimyninių aukso karštinės miestų staigų blykstelėjimą, lyg šiaudų kūlio suliepsnojimą, ir užgesimą.

Senis Beatty gyveno kiek toliau nuodabartinio miestelio ir amžinai ieškojo aukso, kuri... Jayhawkers čia užkasę. Taip, jis rado jį -- sakoma, bet greičiau Vabalų Traiškytojų grupės -- paliktus įrankius, kai jie barstė savo naštą, lengvindamiesi išbėgimą iš nesibaigiančių dykumų; aukso jie tada nei turėjo, nei svaėjo turėti -- terūpėjo gyviems išlikti.

Bet aukso netolimuose Laidotuvių kalnuose buvo. Rado jo Šošonių Jonelis, rado kiti, rado ir Shorty Harris, kurio radinys pagimdė Riolitą. Senis Beatty nerado, bet atsigirėbė už vandenį -- visas Riolitas buvo girdomas iš jo rančos, ir jo laukuose susikūrė kasyklų aprūpinimo centras, mėgęs tada vadintis "Vakarų Čikaga" -- nuo geležinkelių kiekio.

Shorty, vėliau testamentu pasiprašęs palaidoti jį Mirties slėnyje šalia tragiškai žuvusio Jim Dayton, buvo vienas žymiausių slėnio prospektorių, bet jį lydėjo atvirkščia laimė: jo radinius sukčiai išviliodavo už centus, Žaliojo Vandens vario radinį pasigėręs pusininkas užmiršo užrėgistuoti; net jo paskutiniojo radinio vieta, kurią jis su pusininku buvo sutaręs pavadinti abiejų pavardžių junginiu Harrisberry, šian dien žinoma tik pusininko Aguerreberry vardu.

Būsimo triukšmingojo Nevados miesto lobių atradimas nebuvo dramatiškas: iškeliavo Shorty vieną dieną su tūlu E.L. Cross iš slėnio į Tonopą. Partneris skubėjo pasilinksinti ir niršo, kad Shorty atsilikdamas knibinėja akmenis. Kai, netekęs kantrybės, jis atsisuko rimtai išsibarti, Shorty, pakėlęs šviežiai atlaužtą žalsvos uolos gabalą, pamoko atgal:

-- Žiūrėk, čia išdigs Nevados kasyklų vėliavnešys. Tu esi radinio pusininkas.

Uuola buvo labai turtinga auksu, bet Shorty Harris savo radinį pardavė už 600 ar 800 dolerių. Pirkėjas po kelių mėnesių jį pardavė už šešiasdešimt tūkstančių, tiek pat gavo ir pusininkas E.L. Cross, savąją dalį išlaikęs ilgiau.

Pagal vieną pasakojimą, Shorty atšventęs radinį, kai Riolitą pasiekusi traukinio linija: užsakęs iš Angelų vagoną degtinės ir vagoną kiaušinių. Kai transportas atėjęs, miestelis nuodugnai pasilinksminęs: pramušus statinių dangčius, degtinė buvo verčiamos kiaušinių dėžės, ir vyrai, pamaisę kastuvais, sėmę puodais šviežią punčą ir gėrė jį apal pimo, paspiaudydami lukštus... Bet iš tikrųjų turbūt bus panašiai nutikę po kurio kito jo atradimo ir ne tokiu jau išpūdingu mastu.

Taip 1905 metais gimė Riolitas. Shorty neklydo: po poros metų tai buvo garsus, turtingas ir didelis miestas su visokiais reikalingais atributais -- geležinkeliais, bankais, puošniais viešbučiais, lošimo namais, iš Švento Pranciškaus priemiesčių atgabentomis prostituėmis. Vienus lošimo namus savininkė buvo pavadinusi Louvre -- puošniausio Europos kazino vardu, kaip ji tikėjo. Atsirado tūlas kvailukas ir bandė jį įkvėpti kitą to vardo prasmę -- meno muziejų ar ką ten, bet tuoj buvo pamokytas: profesionalas muškietininkas atlygino jam "už ponios įžeidimą".

Riolitas, kaip ir daug auksakasių miestų, buvo naktin išsviesta rake-ta: staigiai sužibo, staigiai geso. Tikrai gyveno jis tik ketverius metus, nors sakoma, kad atgyveno už šimtą. Bet mirė jis išdidžiai, kovingai. Ką, New Yorko birža žlugo? Atidarysime Riolito biržą! Ir atidarė. Kokia depresija? Mes starysime operos rūmus, pasikviesime Caruso!

Operos rūmų nespėjo pastatyti -- auksogyslos, atidavusios milijonus, išseko. Nutilo linksmybė, dingo ir birža, ir bankai, ir abi geležinkelio linijos. Grižo dykuma, energingai naikinama išiveržėlių pėdsakais. Buvusiu Aukšiniu bulvaru ir Brodvėjumi vėjas raičiojo pilkus asilėno krūmus.

Dabartinis savininkas miestą už centus nupirko iš varžytinių. Tikėjo si buvusioje geležinkelio stotyje atidaryti lošimų sales. Neprasiveržė: perdaug jau arti

garsiosios Pievos -- Las Vegas.

Šiandien turistai kviečiamas pasižiūrėti įvairių buvusio blizgesio likučių, ypač tebestovintio originaliausio pasau-lyje pastato -- Bonkų namo (Bottle House). Pasta-tytas jis iš 51.000 kvor-tinių alaus bonkų, gerai išsaugotas ir įdomus pasižiūrėti. Dabar toje linksmybės dienų lieka-noje įrengtas muziejė-lis, ir savininkas tau už centus siūlinėja nuo sau-lės kaitros skaudžiai pa-mėlynavusias stiklo šu-kes. Sic transit gloria mundi!

Ak, iškalingiau tai iš-reiškia Šošonių Jonelio istorija. Indėnui visą lai-ką neišsprendžiamą mįs-lę kėlė tie baltaveidžiai, atkakliau, nei kojotai dvėseną, griebia tuos gel-tonus akmenukus. Stebė-jo jis knybdėlyną, kraipė galvą, pagaliau nusi-

vedė vieną jų ir parodė tokių akmenukų vietą. Baltaveidis pašoko iš džiaugsmo ir davė jam du dolerius, kad niekam per naktį nesakytų. Kitą dieną atnešė popierių, liepė jame užbraukti kry-žiuką ir davė visiškai naują kombinzoną...

Kai kasykla, išėmusi pen-kis milijonus, užsidarė, Jonelis vieną dieną ant jos kranto ryškino savo pranašumą:

-- Keisti tie baltavei-džiai. Subėgo, palakstė kaip pamišę ir vėl išbė-go. O aš tas ilgas mėly-nas kelnes tebeturiu ir dabar...

Drungnas pavakarės vė-jas gena tau pro kojas pilką asilėno krūmą. Dy-kuma triumfuoja...

(Pabaiga kitame nr.)

Skaityk ir platink
DIRVĄ

Greičiau... pigiau... geriau...

IR TIKRAI PADĖSITE SAVO ARTIMIESIEMS
UŽSAKYDAMI DOVANŲ SIUNTINĮ PER

BALTIC STORES LTD.,
(Z. JURAS)

421 Hackney Rd., London, E. 2 England.
Telef. OL 739-8734

Šį rudenį siūlome 3 dovanų siuntinius sudarytus iš tokių dalykų kas labiausiai Lietuvoje reikalinga ir naudinga.

RUDENINIS (1) 1969.

3 jardai vilnonės veliuro medžiagos vyriškam arba moteriškam paltui, 3½ jardo puikios kostiuminės, angliškos vilnonės medžiagos vyriškam arba moteriškam kostiumui, 2 jardai crimplene medžiagos puikiai suknelei, vyriškas arba moteriškas aukštos rūšies megstukas, išėginiai nailono marškiniai, arba, bliuskutė, 1 p. vyriškų arba moteriškų kojinių, vilnonių arba nailoninių, 2 geriausios rūšies cigarečių.

Kaina \$90.00.

RUDENINIS (2) 1969.

Nailoninis itališkas, vyriškas arba moteriškas lietpaltis, 3½ jardo vilnonės angliškos kostiuminės medžiagos, 2½ jardo vilnonės moteriškai suknelei medžiagos, 1 gelėta arba su ornamentais vilnonė skarelė, 1 vyriškas arba moteriškas megstukas, 1 kaklaraištis arba dėžė šokoladinių saldinių, 2 šilkinės arba nailoninės skarelės.

Kaina \$90.00.

MAISTO SIUNTINYS 1969.

6 sv. geriausių kanadiškų miltų, ½ sv. arbatos, 1 sv. kakavos, 2 sv. ryžių, ¼ sv. pipirų, ¼ sv. bapkos lapų, ½ sv. geriamo šokolado, 1 dėžutė nescafes, 2 sv. geriausių kiaušienos taukų, 1 dėžė šokoladinių saldinių.

Kaina \$30.00.

Į kiekvieną rūbų siuntinį galima dadėti šiuos labai Lietuvoje naudingus ir pageidaujamus dalykus. Nailoniniai lietpalčiai \$11.00, geriausios vilnonės skarelės \$4.50, vyriški arba moteriški megstukai \$12.50, Parkeriai \$6.00, vilnonės arba nailoninės kojinės \$2.00, nailono marškiniai \$8.00.

Taip pat, priimame užsakymus automobiliams, motociklams, dviračiams, televizijos aparatams, šaldytuvams ir t.t.

Mūsų sąskaitos suteikia Jums teisę gauti mokėsių mokėjimo sumažinimą.

Kiekvieno siuntinio pristatymas garantuotas.

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4%

6 or 12 MONTH \$10,000 or MORE

5%

6 or 12 MONTH \$5,000 or MORE

4 3/4% per annum

Facebook Savings Accounts

Paid Quarterly

Computed and Paid

as of:

Mar. 31 — June 30

Sept. 30 — Dec. 31

Mutual Federal Savings

AND LOAN ASSOCIATION

2212 W. CERMAK RD. Chicago, Ill. 60608

Virginia 7-7747

PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

MAŽEIK & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

TRYŠ MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

Mašinoms vieta

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS

LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO

2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS

1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYŠ MODERNIŠKOS KOPLYCIOS

Dr. Adomas Laskauskas

B. MEDELIS

Kasmet 16-tąją Vasario paminėti Baltimorės Liet. Salėje susirinkusiųjų tarpe, vienoje prie šakinių eilių, visados matydavome balta galva, smaila barzdele, šviesiai pilka eilute apsirėdžiusį, tipiską senosios mūsų šviesuomenės atstovą. Iš jo dvelkė rimtis ir orumas, bet kartu aukštaitiškas nuoširdumas ir betarpiškumas. Tai dr. Adomas Laskauskas, amžiumi vyriausias čia po karo apsigyvenusių liet. dypiečių dydytojų.

Vėliau jau dažnai pasigedavom, tarsi jo apsilankymų suretėjimas sutapo su tautiečių apskritai liet. suėjimuose sumažėjimu. O pastaraisiais metais apie jį jau nieko negirdėdavome -- senatvė ir nesveikata buvo jį paguldžiusi lovon. Mirė š.m. rugpiūčio 24 d., ką tik užbaigęs 82 metus. Kad ligos ilgą laiką ir buvo atskirtas nuo bendruomenės, bet jos nepamirštas. Šermeninėje velioniui paskutinę pagarbą pareikšti atsilankė labai daug baltimoriečių. Čia ir kapi-nėse su juo atsiveikino visuomenės, karių, gydytojų, Taut. S-gos ir Am. liet. legionierių atstovai. Palaidotas gražioje Loudon Park kapi-nėse.

A.a. dr. Ad. Laskauskas įsiderina tarp ameto sąmoningųjų tautiečių, kurie šalia savo profesinio darbo švietė ir aplinką, rėmė visokią lietuviybės pasireiškimą. Jo gyvenimu, mažą apimtį, išreikšta ko ne visa tautos patirtis -- nuo caro laikų ligi nepriklausomybės žlugimo. Jame atsispindi atgijusios valstybės kūryba, jos visokeriopas šakojimasis ir kartu rūpesčiai ją apsaugoti. Jis priklausys tam šviesųjų liet. gydytojų būreliui, kurie padėjo ugdyti tautinį Lietuvos kilimą.

Velionis buvo gimęs 1887 m. rugpiūčio 18 d. Pauriškių kaime, Svedasų valsč., Rokiškio apskr. Iš 14 vaikų užaugo tik 9, Adomas -- vyriausias. Tėvai žemę nuomodavo. Praktę, paskui patys pasidarė savininkai, nusipirkę stambų Lagėdžių ūkį.

1908 m., baigęs Mintajos gimnaziją, gydytojo mokslo eiti įstojo į Tartu (Dorpat) universitetą, kur tuo laiku mokėsi keletas dešimčių liet. studentų. Profesūra buvo daugiausia vokiška. Štai ką apie tuos laikus pasakojo a. a. pulk. Pr. Saladžius: "Adomą, studentą mediką, pažinau 1912 m., kai ką tik baigęs Panevėžio mokytojų seminariją, atvažiavau mokytojauti dviklasę mokyklą. Tais metais mokytoją sluoksnaitį kėlė į Skiemonis mokyklos vedėjas, o mane paskyrė į gražiuosius Anykščius antruoju mokytoju. Pirmutinę progą sluoksnaitis mane ir nuvedė apsilankyti Lagėdžių dvare, prie Anykščių siauro geležinkelio stoties. Pas Laskauskus, kaip sakė sluoksnaitis, esąs lietuviybės židyns, kur dvare šei-

mos kalba esanti liet. kalba. Tuo laiku Anykščiuose keturi mokytojai buvo visi rusai, matininkas rusas, taip pat pašto viršininkas, pristavas, popas, žodžiu visa administracija -- okupacinės valdžios. Tik trys kunigai lietuviai, o apylinkės dvarininkai gerokai aplenkėję. Vaisininkas Hoppen -- len-

A.A. Dr. Adomas Laskauskas

kas, taipgi sulenkėjęs dr. Brazaitis, akių gydytojas.

Lagėdžių dvaras buvo lietuviybės tvirtovė, tikras lietuviškumo ramstis. Stud. Ad. Laskauskas, nors jaunas, bet, lyg vaidila, duodavo lietuvių stiprybės. Parvykęs iš Dorpat, ruošdavo lietuviškus vakarus, režisuodavo vaidinamus dalykus. Lietuviški vakarai dar ir lenkuojančių pritraukdavo. Vargonininkas Survila, nors ir aplenkėjęs bet ir pats atletuotojas ir chorą išmokė lietuviškų dainų. O daina padėjo atsigauti lietuviybės dvasiai ir sulenkintuose lietuviuose. Iš tų laikų man prisimena viena stud. Adomo surežisuota komedijėlė -- "Knarkia paliepus".

Į lietuviškus vakarus suvažiudavo ir iš aplinkinių parapijų kaimynai ir dvarininkai. Nors ir lenkiškai šnekėjo, bet persilaužimas lietuvių bėn jau buvo prasidėjęs, kai pavyzdį rodė Laskauskų šeima. Stud. Adomo seserys Domutė, Marytė ir Teofilė buvo didelės brolio talkininkės. Suktinis, klumpakojis, "noriu miego" rageliai, "puikios rožės gražiai žydi" lietuviškuose vakaruose tada dar maišėsi su polka, valsu ir net mazurka. Kad ir lenkiškai šnekėdami ir mazurką šokdami, sulenkėję Brazilai ir kiti, kiek pamenu atlietuvėjo. Tai aciū studentui Laskauskui.

Ir I-jam pas. karui užėjus, išsisklaidžius Anykščių veikėjų lizdai, mudviejų pažintis ir draugystė lietuviybėje neišnyko. Baigęs universitetą d-ras Adomas, be-

rods, kurį laiką buvo Suomijoje, Terioki. Dar esame pasikeitę laiškais, kai aš buvau Tuloj, 76-me pėst. pulke. D-ro Laskausko ir jo gražių lietuviškųjų Lagėdžių neužmiršiu iki savo mirties valandos. Jis daug patarnavo lietuviybei. Jei aš save laikau karštu sąmoningų lietuvių, tariau aciū Lagėdžių lietuviybės židiniui".

Taip savo laiške vie-

Savo indėliu rėmė liet. pramonę, skatino liet. verslininkų sąjungą. Anykščiuose šie turėjo net savo klubą. Raud. armijai užplūdus kraštą ir tuoj pradėjus siautėti bolševikinei NKVD, jos žvėriškus nagus pirmiausia pajuto šauliai, įtakingesnieji veikėjai ir Lietuvos Mylėtojai. Kratos pas d-rą metu nerasta jokios ji pakaltinančios medžiagos, tik bene penkių metų senumo pakvietimas į tautininkų suvažiavimą. Tačiau vis tiek uždarė Utenos kalėjimą, įkišė vienon cėlėn su kitu imtinių, kalėjime išprotėjusiu. Kai kalinamam nėra su kuo bent pasišne-kėti -- dviguba kankynė. Išlaisvintas tik karui prasidėjus, 1941.VI.24 d. Kai sukilėliai atvėrė kalėjimo vartus, d-ras buvo taip nusilpęs, kad pats išėiti nebepajėgė, reikėjo nešėti išnešti. "O buvo toks tvirtas -- žydėjo sveikata, visi jam pavydėjom. Bet kalėjimas daugeliui sugadino sveikatą. (Net skaudu, kad bolševizmo vergijos amerikiečiai dar ir dabar nenori suprasti)" -- pridurio Pr. Saladžius.

Vos tik kaliniams spėjus išbėgti, už 15 minučių sugrįžo atsipeikėję NKVD žmogžudžiai, kurie dabar buvo įsiutę iškersti visus imtinius; bet radę kalėjimą jau tuščią, nuvažiavo į Zarasus ir ten šaudė, kas tik jiems gatvėje pasipainiojo. Išėjęs laisvėn, d-ras nebesitikėjo saviškių surasti, nes kalėjime besėdint, į Sibirą išvežta senutė motina, dvi seserys ir brolis. Po karo savo tėvynėn sugrįžo tik abi seserys, o motina ir brolis ištremitėje nusikankino. Laimingai buvo išlikęs vienintelis d-ro sūnus Kęstutis, su kuriuo drauge praleido D.P. dienas ir priekurio šeimos prisiglaudęs visą laiką gyveno Baltimorėje. Amerikoje gyvena ir d-ro sesuo M. Palio-kienė.

Gal nei vienas D.P. inteligentas Baltimorėje nebuvo taip suartėjęs su senaisiais ateiviais - pensininkais, "Keri" (Carroll) parko lankytojais, kaip a.a. d-ras. Vasarą matydavai jų būrelį susėdusį kur po medžių ant suolo ir ištisomis valandomis besišnekučiuojančius. Jų vidury dažnai švytėdavo baltutėlaitė d-ro galva. Kad jis mokėdavo su jais bendrauti, liudija d-ro paprastumą ir demokratiškumą. Jam buvo svetimas bet koks "išivaizdavimas". Einant į parką ir kartais pakeliui užsu-

500 lietuvių. Ten d-ras ėjo stovyklos gydytojo pareigas. 1949 m. atvykęs Amerikon, leidimo vėl verstis gydytojo darbu nemėgino įsigyti.

Velionis buvo labai pamėgęs Lietuvos Šaulių Sąjungą, savo vietiniam Anykščių šaulių būriui atsidavęs visa siela. Stant ten Šaulių Namus, daug idėta jo rūpesčio, pastangų ir pinigų. Šauliai buvo jo antroji šeima. Taipgi priklausė Lietuvos Tautininkų S-gai. Renkant vadinamąjį ketvirtąjį seimą, d-ras buvo numatytas kandidatu į tautos atstovus.

Savo indėliu rėmė liet. pramonę, skatino liet. verslininkų sąjungą. Anykščiuose šie turėjo net savo klubą.

Raud. armijai užplūdus kraštą ir tuoj pradėjus siautėti bolševikinei NKVD, jos žvėriškus nagus pirmiausia pajuto šauliai, įtakingesnieji veikėjai ir Lietuvos Mylėtojai. Kratos pas d-rą metu nerasta jokios ji pakaltinančios medžiagos, tik bene penkių metų senumo pakvietimas į tautininkų suvažiavimą. Tačiau vis tiek uždarė Utenos kalėjimą, įkišė vienon cėlėn su kitu imtinių, kalėjime išprotėjusiu. Kai kalinamam nėra su kuo bent pasišne-kėti -- dviguba kankynė. Išlaisvintas tik karui prasidėjus, 1941.VI.24 d. Kai sukilėliai atvėrė kalėjimo vartus, d-ras buvo taip nusilpęs, kad pats išėiti nebepajėgė, reikėjo nešėti išnešti. "O buvo toks tvirtas -- žydėjo sveikata, visi jam pavydėjom. Bet kalėjimas daugeliui sugadino sveikatą. (Net skaudu, kad bolševizmo vergijos amerikiečiai dar ir dabar nenori suprasti)" -- pridurio Pr. Saladžius.

Vos tik kaliniams spėjus išbėgti, už 15 minučių sugrįžo atsipeikėję NKVD žmogžudžiai, kurie dabar buvo įsiutę iškersti visus imtinius; bet radę kalėjimą jau tuščią, nuvažiavo į Zarasus ir ten šaudė, kas tik jiems gatvėje pasipainiojo. Išėjęs laisvėn, d-ras nebesitikėjo saviškių surasti, nes kalėjime besėdint, į Sibirą išvežta senutė motina, dvi seserys ir brolis. Po karo savo tėvynėn sugrįžo tik abi seserys, o motina ir brolis ištremitėje nusikankino. Laimingai buvo išlikęs vienintelis d-ro sūnus Kęstutis, su kuriuo drauge praleido D.P. dienas ir priekurio šeimos prisiglaudęs visą laiką gyveno Baltimorėje. Amerikoje gyvena ir d-ro sesuo M. Palio-kienė.

Gal nei vienas D.P. inteligentas Baltimorėje nebuvo taip suartėjęs su senaisiais ateiviais - pensininkais, "Keri" (Carroll) parko lankytojais, kaip a.a. d-ras. Vasarą matydavai jų būrelį susėdusį kur po medžių ant suolo ir ištisomis valandomis besišnekučiuojančius. Jų vidury dažnai švytėdavo baltutėlaitė d-ro galva. Kad jis mokėdavo su jais bendrauti, liudija d-ro paprastumą ir demokratiškumą. Jam buvo svetimas bet koks "išivaizdavimas". Einant į parką ir kartais pakeliui užsu-

Lietuviai komunistai prieš užsienį nori pasirodyti šeimininkais...

Pernai Vilniuje išleistos propagandinės brošiūros apie Lietuvą (be rods, taikytos Londone įvykusiai Sovietų Sąjungos pramonės parodai) ne tik paviršius, bet ir turinys "nulakuotas" dailiau, nei būdavo ankstyvesnėse tokios brošiūrose.

Išviršinys nulakavimas atliktas "K. Požėlos" (buvusio "Spindulio") spaustuovės naujomis, iš Vokietijos įsigytais mašinomis. Spalvinės iliustracijos jau maždaug kaip ir gerą vakarietiško lygio, jei nepaisytum beveik visur iš kito šono per daug išpausto teksto, nuotraukose beveik pačiu-pinėti besisūlandžio.

Labiau dėmesį atkreipia turinio "nulakavimas". Nepaisant skubios pastabos pirmajame sakinuke, kad Lietuva esanti viena iš penkiolikos SSSR-o sąjunginių respublikų, ir nepaisant "keturių raidžių" (LTSR), kyšančių iš šiaip jau beveik uniformiškos "respublikinės" emblemos, LIETUVA "visur, kaip tekste, taip ir viršelyje, vadinama savo vardu, tai yra, angliškoje brošiūros versijoje visur rašo LITHUANIA, o nei "Soviet Lithuania", nei "Lithuanian SSR". Ir visas brošiūros turinys parašytas taip, lyg tai būtų tyčia rūpestingai stengtasi ko mažžiausia užsiminti apie Lietuvos priklausomybę sovietinei imperijai. Jei ir minima "the years of Soviet power" (atseit, "tarybinės valdžios laikai"), tai tie paminėjimai dažniausia suredaguoti taip, kad būtų išpuodžio, lyg čia kalbama apie savą, pačios Lietuvos "tarybinę" valdžią... Vis pabrėžiama "MES": "MES gaminam radijo ir televizijos imtuvus", "MES statom žvejybos laivus" ir panašiai. Žodžiu, pasakojama taip, kad su sovietine santvarka nesusipažinęs skaitytojas nė neįtartų, kad visi tie dalykai gaminami imperijai priklausančiose ir imperijos įstai-gų valdomose įmonėse

kant pas mane, išskiriant jo išvaizda atkreipdamo mano kaimynės graikės (ateivės) dėmesį. Kartą ji manęs paklausė: "Tas Jūsų svečias tikriausiai yra profesorius". Paskutiniuosius keturis metus nėra stovėjęs savo kojomis. Bet ir būdamas palieges, d-ras parodė nepaprastą gyvastingumą. Jo patvari prigimtis ilgą laiką įveikdavo pasitaikančius urologinius, sklerozinius ir kitokius sutrikimus. Turėjo ypač stiprią širdį. Tuo negalėjo atsistebėti jam pagelbstintieji gydytojai. Jis guodėsi, kad ligoninėje ir vėliau senųjų name jo vienišas dienas praskaidrindavo rūpestingo sūnaus Kęstutio, marčios ir trijų vaikų kasdieninis lankymas, jų visa jam parodyta kantrybė ir globa.

bei gamyklose, pagal imperijos įstaigų nustatytus planus ir užsakymus, ir kad vartojimui ar eksportui tuos gaminius paskirsto irgi neokai nors "MES", o imperijos įstaigos. Entuziastingai rašo, kad "sukurtas didžiulis 300 laivų Lietuvos žvejybos laivynas... Mūsų žvejai dabar parveža žuvis 100 kartų daugiau kaip prieš karą", nors Klaipėdoje gi visi mato, kad nėra jokio Lietuvos laivyno, o yra tik Klaipėdoje įsteigtas Rusijos laivynas, ir kad žuvis jis gal ir tikrai šimtą kartų daugiau sužvejoja, nei tikri Lietuvos žvejai sužvejojo prieš karą, bet taip pat visi žino, kad Lietuvoje gyventojai žuvis dabar gauna mažiau, kaip prieš karą. Atseit, to tariamo "Lietuvos" laivyno sužvejojus žuvis nė šimtadalis Lietuvos gyventojams nusipirkti netenka. Silikė prieš visus karus Lietuvoje buvo dieną naktį gaunamas ir, palyginti, pigus maistas. Dabar kai vadinamasis "mūsų" laivynas žvejoja silkes kitapus Atlanto, tai silikė Lietuvoje jau toli gražu ne kada užsimanei gaunama ir toli gražu nebe pigi.

Tariamo savarankiškumo laku propagandinę brošiūrą jos leidėjai pabližino, turbūt, todėl, kad vietinei biurokratijai Lietuvoje maloniau prieš užsieniečius rodytis, tartum jie Lietuvoje šeimininkai, o ne tarnai. Maskviniai viršininkai anksčiau mėgdavo, kad Lietuvos priklausomybę visoj propagandinėje informacijoje būtų aiškiai pabrėžta. Dabar jau leido vietiniams biurokratams pavadinti beveik savarankiškus Lietuvos tvarkytojus. Matyt, Maskvoj pagalvojo, kad ir jiems taip patogiau: matykit, atseit, argi mes imperialistai, argi mes kolonistai, argi lieuviai ne patys sau šeimininkai? Šis Lietuvos priklausomybės rusams nutylėjimas ir užlakavimas, tačiau ir yra beveik viskas, kuo reikiasi svetimosios valdžios nuolaidumas. Toliau knygelėje persama eilė tokių informacijų, kurias turėjo parašyti arba patys rusai, arba, jei lietuviai, tai vėl -- arba kraštutiniai pataikūnai rusams, arba jokios savo valios neturį ir tik įsakymus vykdančieji valdiniai. Pavyzdžiui, pažymi, kad Lietuvoje lietuviškai kalba 80 nuosimčių gyventojų. Ir čia pat prideda paaiškinimą: girdi, Lietuvoje, ypač rytinėje jos dalyje, šalia lietuvių nuo amžių gyvenę taip pat ir lenkai, gudai bei rusai. Tai stačiai begėdiškas pasiaiškinimas, kadangi kas ne kas, o rusai dabartinėje Lietuvos teritorijoje niekad negyveno "nuo amžių", o jų tik šiek tiek atsirado caro laikais po sukilimo attytų kolonistų, bet didžiulma dabar Lietuvoje esančių rusų čia gyvena neil-

(Nukelta į 6 psl.)

SENO ŽMOGAUS ATSIMINIMAI (2)

MEČISLOVAS DOVOINA-SILVESTRAVIČIUS

Gustavas Jarudas, Palendrių dvaro savininkas tvirtino, kad jo prosenelis buvęs švedų armijos karininkas, pasilikęs Lietuvoje ir vedybomis gavęs stambų Kalnųjų dvarą su rezidencija Kalnuose. Ar ne dėl 1831 metų sukilimo Kalnųjų rezidencija buvo rusų valdžios palmta ir čia iki Pirmojo Pasaulinio karo buvo girininkijos buveinė. Likusioji to dvaro dalis atiteko: Palendriai -- jaunesniajam Gustavui ir Želvelė -- vyresniajam Adomui, kuris buvo liguistas ir neilgai gyveno. Man nesuprantama, kaip L.E. Mečislovo gimimo vieta nurodomas Želvelė, nes jo tėvai prieš tris metus jau buvę vedę, būtent 1846 3.13 ir Dovoinavoj įsikūrę. Tėvui mirus Dovoina va atiteko vyresniam sūnui Mečislovui, su kuriuo ūkyje pasiliko silpnos sveikatos ir kiek vėliau pasimirus brolis Juozas ir sesuo Elvyra. Stanislovas gi pirkė Leščių dvarą Pernaravos valsčiuje, tada dar Kauno apskrityje, kur buvo gimusi ir mano žmona Liucina - Eufrozina. Kadangi po 1863 metų sukilimo Lietuvos bajorams buvo draudžiama įsigyti dvarus Lietuvoje, todėl Leščius nupirko patikimo Riekičiūso vardu. Po keletos tos "prietelystės" metų buvo priverstas Leščius palikti ir ieškoti pragyvenimo šaltinio kitur, būtent Rusijoje, kur gavo asmens sekretoriaus vietą pas lenką turtuolį Koziel - Poklevski, turėjusį Permo gubernijos dvarus, bravarus ir miškus.

LIETUVIAI
KOMUNISTAI...

(Atkelta iš 5 psl.)

giau kaip 20, gal šiek tiek iki 25 metų. Ir rusai šiandien tarp nelietuviškai Lietuvoje kalbančiųjų yra paskutinė, o pirmoji vietoje kaip savo skaičiūmi, taip ir valdančiųjų pa dėtimi. Jie braunasi į Lietuvą, kaip įmanydami, bet kitų kraštų žmones informuodami gėdinasi tą pasisakyti, o pataikūnai propagandininkai bando įtikinti žmones, kad rusų Lietuvoje, jei šiek tiek ir yra, tai tik kampeliuose prisiglaudę ir beveik nematomai...

Prievaratiškai arba pataikūniškai papasakota ir Lietuvos istorija. Lietuvos valstybė, žinoma, ne nauja, apie 1236-1240 metus įsikūrusi, kunigaikščio Mindaugo laikais, bet paskui tai Lietuva buvusi tik Teutonų ordino puolimų objektas, o toliau -- įvairių kitų įsibrovėlių auka: švedų, prancūzų, kaizerio armijų... Šitokią, matyt, Lietuvos istoriją rusai tėra leidę dėstyti ir Lietuvos mokyklose...

Bet brošiūros tekstas parašytas tokiu sachariniškai persaldytu limonadiniu stilium ir tokiu naiviu pagyruniškumu, kad skaitytojui ar vartotojui tikrai neįsivaizduoti, jog tai ne kas kita, o tik valdinė propaganda. Gal tai ir ypačiai geriausia brošiūros ypatybė, nes tuo perdėtu pagyruniškumu ir nepasitikiėjimą sukeliančiu saldžiu vavimu ji pati neutralizuoja alimą savo pusiau tiesų, pusiau melnų poveikį. (ELTA)

K. MAŽONAS

Mečislovas tikininkaudamas Dovoinavoj, per savo idėjos bendrininką J. Šliupą susipažino su savo būsima žmona Adele Malinauskaite. Iš Ručionių nuo Biržų kilusi Malinauskų šeima taip jau pasiskirstė tautybėmis Vyriausioji Liudmila ištėkėjo už Šliupo tapo aušrininkė ir rašinėjo naudodama Aglės slapyvardę. Jauniausioji Bronislava ištėkėjusi už dr. Antano Bacevičiaus. Šios dvi šeimos iki Pirmojo Pas. karo gyveno čia JAV ir plačiai buvo žinomos dėl savo tautinės veiklos. Vidurinioji sesuo Adelė, Mečislovo žmona ir jų brolis Malinauskas save skaitė lenkais, žymi dauguma folklorinės medžiagos buvo surinkta jam Dovoinavoj gyvenant.

Iš savo uošvio Stanislovo D. S. girdėjau, kad folkloro rinkimo darbe, vienu jo talkininku buvęs Kalnųjų gyventojas elgeta Bakutis, kuris elgetaudamas ne vien Raseinių, bet ir daug to limesnėse žemaitijos apylinkėse drauge su išmalda Mečislovo paragintas rinkdavo dainas, giesmes, pasakas, patarles, priežodžius ir panašią folklorinę medžiagą, kurią už gerą atlytinimą teikdavo Mečislovui. Bakutis turėjęs labai gerą atmintį, buvęs gudrus, apsukrus ir iškalbingas, todėl uošvio manymu gal kai ką jis ir pats sumanią bus sugalvojęs ir sukrompanavęs, kad tik iš Mečislovo gaunamos dovanos nenustotų kritusios į jo elgetos maišą.

Martynas Jankus man pasakojo, kaip jis spaudos reikalais keletą kartų buvęs Dovoinavoj ir Mečislovo rašinius spausdinęs jo protarpiais redaguotuose laikraščiuose: pirm Aušroje ir vėliau Varpe. Taip jau ir Jankus turėjo nepaprastą atmintį, nes kartą man padėklavo Mečislovo rašytą eilėraštį prieš daug metų spausdintą.

Kitas dažnas svečias Dovoinavoj būdavęs daktaras Vilius Bruožis (Bruožaitis), kuris atvykdamas iš Tilžės ne tiek su Mečislovu idėjinę reiką aptarti, kiek gražulei Elvyrai pirštis. Jos pačios žodžiais daktaras Bruožis buvęs plikagalvis dėvėjęs blogai pagamintą peruką, nešiojęs stambų auksinį retęžį, kaip tada buvo priimta skersai pilvo ir buvęs už ją daug senesnis. Ji sakėsi, kad šitos jo ypatybės ne taip ją stebino, bet bijojusi to neeilinio originalo, kuris įsitikinusiai ir karštai įrodinėjęs, kad danguje visi vartoja vien tik lietuvių kalbą. Tas ją atbaidė, nes maniusi, kad pas daktarą ne visai namie.

Užsirausęs savo pamėgtajame darbe, ūkiui skyrė mažai laiko ir prisidarė nebeįtikinamų skolų. Kad ūkis nepatektų į svetimas rankas, 1891 metais perdavė broliui Stanislovui, kuris tuo metu ieškodamas geresnio uždarbio ir laimės buvo atsidūręs Tamske, Sibire. Perdavęs broliui ūkį, pats išvyko į Mintoją pas žmoną, kuri jau anksčiau jį palikusi gyveno su moksliniais vaikais ir uždariau mokinių bendrabutį laikydama.

Stanislovas buvo ryškio brolio Mečislovo priešingybė: veiklus, judrus, nuolat ieškantis priemonių, kad apskolintą ūkį išlaikyti Silvestraviečių šeimos rankose. Jis griebėsi įvairių sumanymų. Vėrė 10 ha žemiau gulinių laukų pavertė karplams auginti tvenkiniais, įsteigė plytinę ir su trimis kaimynais įsteigė Raseiniuose pieninę, pavadindami ją "Centrifuga" ir be pertraukos per devynerius metus buvo renkamasi Raseinių miesto burmistrų. Buvo vedęs lenkę Oną Mališčickaitę nuo Pulbusko, Varšuvos gub., kuri jau netekusi tėvų prieš ištėkant gyveno pas gimines Vaitkevičius Gabrielius prie Girkalnio. Su meile ir pagarba miniu tą simpatinę, pro-

tingą ir didelio takto moterį, nes per tiek išgyventų metų uošvės ir žento santykiuose neįvyko joks nesupratimas, ji luominiams titulams, bei tarnybiniams laipsniams neduodavo reikšmės, nors jos pačios tėvas buvo bajoras ir pulkininkas, gi brolis Maksimilionas artillerijos generolas. Uošvis savo bajorystę vertino ir ją didžiavo, dėl to uošvė neretai būdavo nepatenkinta.

Kai sausio gale 1912 metų vedamas jų vyresniąją dukrą Liuciną įsijungiau į šią šeimą, Mečislovas atskirai nuo savo šeimos gyveno Vilniuje kur tuomet leido ir redagavo "Litva" lietuviškos minties laikraštį lenkų kalba, skirtą sulenkėjusiems Vilniaus krašto lietuviams. Atsimenu "Dziennik Wileński" redaktoriaus Obslo piktus ir pramanytus straipsnius nukreiptus prieš "Litvą" ir jos re-

daktorių. Ten būdavo nemažai asmeninių įžeidinėjimų bei Vilniaus davatų siundimų, nes buvo sugestijonuojama kaip jau iš seno įprasta, kad kas litomanas tas ir "bezbožnikas".

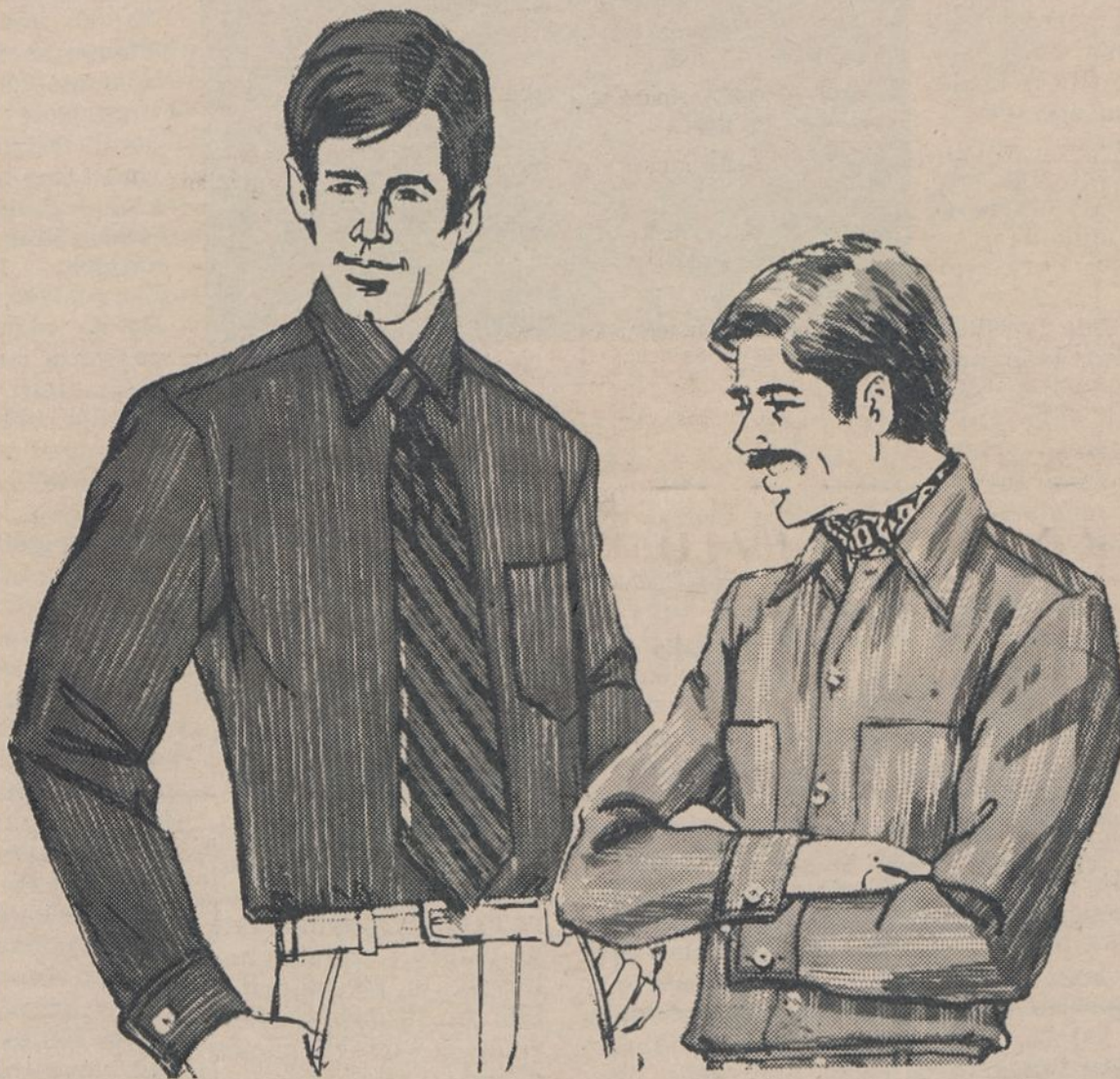
Niekad neteko iš uošvių išgirsti užmetinėjimų ar papėdkimų dėl Mečislovo veiklos, nors retkarčiais prikišdavo dėl jo nesugebėjimo materialiai aprūpinti savo šeimą.

Neištekėjusi ir visą savo amžių Dovoinaoje gyvenusi Elvyra į savo brolio veiklą žiūrėjo su tam tikru pietizmu. Ji kiekvienais metais po keletą mėnesių išgyvendavo pas jį Vilniuje jam pašeimninkaudama ir aptvarkydama. Ji stipriai atjausdavo savo brolio išgyvenamą tragediją. Po brolio mirties, gavę iš Genevos Universiteto žetoną laikė kaip relikviją ir prieš savo mirtį perdavė man, prašydama jį saugoti, kurį ir tebesaugau.

(Bus daugiau)

Skaityk ir platink
DIRVĄ

-- Išgerk, prieš įeidamas! Mano motina atvažiavo į svečius...

KRAUTUVIŲ VALANDOS ŠEŠTADIENI MIESTE 10 VAL. RYTO IKI 5:45 VAL. VAKARO.
SKYRIUOSE IKI 9:30 VAKARO. MES DUODAME IR KEIČIAME EAGLE STAMPS.MAY'S BUDGET STORES
DOWNSTAIRS

Nepaprastas marškinių išpardavimas

Paskutinės mados! Mūsų nereikalauja lyginimo
tamsių spalvų išėiginiai ir sportiniai marškiniai

Reguliari kaina \$7

Taupyk \$2 ant kiekvienų marškinių

Atsibodo paprasti balti marškiniai? Pagyvin-
kite savo garderobą šiais paskutinės mados
tamsių spalvų marškiniiais!Išėiginiai marškiniai: Dacron polyester-cotton miš-
nys išlaiko juos nesilamdančiais, auksinėje, pilkoje,
žalioje, rudoje, avietinėje spalvoje; satino dryžai,
prancūziški rankogaliai, naujos ilgos apikaklės, dydis
14½-17, ilgos rankovės 32-35.Sportiniai marškiniai: ilgos rankovės, nenusakomai
lengvai prižiūrimi, maži, vidutiniai, dideli ir labai
dideli dydžiai tose pačiose spalvose kaip ir išėiginiai
marškiniai.May's Budget Store, Men's Furnishings visose 7
krautuvėse.\$5
VIENIJ.I.B. vaistai patentuoti Šveicarijoje No. 458628. ATAU-
GINA PLAUKUS, išgydo pleiskaną, šašus, niežėjimą, su-
laiko plaukų slinkimą, atgauna natūralią plaukų spalvą
MOTERIMS IR VYRAMS, 100 proc. garantuoti JIB var-
todamas nebūsi nei plikas nei žilas.J.I.B. LABORATORIJA, 1437 So. 49th AVENUE,
CICERO, ILLINOIS 60650UŽSAKYMAI PRIIMAMI PAŠTU IR TELEFONU. SKAMBINKIT 241-3070
LORAIN 233-6141, ELYRIA 322-6304

BALFO BANKETAS

Primenama, kad Balfio 25 m. jubiliejinis banketas įvyksta š. m. lapkričio 29 d., 6:30 val. Naujos parapijos viršutinėje salėje.

Banketas su šilta vakariene, su aukšto lygio, bet trumpa programa-koncertu. Programos metu svečiai sėdės prie švariai užklotų ir gėlėmis papuoštų stalų.

Jaunimas, kas negali dalyvauti bankete prašomas atvykti 9 val. vak. šokiams.

• Prieš atnaujindami savo namų ar automobilių draudimus, palyginkite savo mokesčių paskambindami V. Giedraičiui tel. 944-6835.

• Apdraudos reikalais geriausias pataravimas gausite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

WANTED:

Elderly Lithuanian lady as companion to ill women. Cleveland area. Call 442-3510 after 6PM

HELP WANTED MALE

WANTED AT ONCE
1ST CLASS SKILLED
MAINTENANCE MACHINISTS
AUTOMATIC ROLL THREAD
SETUP MAN
Steady work. High hourly rate. Fringe
benefits and overtime.
AUTO BOLT AND NUT CO.
4619 Perkins Ave. Cleveland, Ohio
(91-95)

AMERIKOS LIETUVIŲ
PILIEČIŲ KLUBAS

6835 Superior Ave. Telef. 391-1143
Cleveland, Ohio

Kviečia visus tapti klubo nariais.

Palaiikdami Klubą — kartu paremsime Clevelando lietuvių organizacijas.

Penktadieniais galima vaišintis bulviniais blynais, dešromis, virtiniais ir kepta žuvimi. Kitomis dienomis įvairūs kiti valgiai.

Visi susitinkame Lietuvių Klube!

Naturally
**SUPERIOR
SAVINGS**

Main Office: SINCE 1909
798 EAST 185th STREET
6712 SUPERIOR AVENUE
13515 EUCLID AVENUE

HOME and
REMODELING
LOANS
....
INSURED SAVINGS

KILNAUS TURINIO IR MALONIŲ
NUOTAIKŲ POBŪVIS

Kariuomenės šventės minėjimas ir metinis Lietuviško kaimo (Lithuanian Village) bendrovės balius ši kartą buvo sujungti ir vieningai atlikti lapkričio 22 d. Lietuvių salėje.

Lietuviško kaimo direktijos pirmininkas J. Stempuzis pasveikino viešniais bei svečiais ir minėjimui vadovauti pakvietė Ramovės Clevelando skyriaus pirmi-

CLEVELANDO PARENGIMŲ
KALENDORIUS

LAPKRIČIO 29-30 D. Balfio 25 metų sukakties minėjimas. Rengia Balfio Clevelando skyrius.

GRUODŽIO 7 D. Madų paroda šv. Jurgio parapijos salėje. Rengia Korp. Giedra.

GRUODŽIO 14 D. Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos tradiciniai pietūs.

GRUODŽIO 31 d. Naujųjų metų sutikimas Naujosios parapijos salėje. Rengia LB I ir II apylinkė.

1970

SAUSIO 4 D. Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos Eglutė.

KOVO 14 D. Kaziuko mugė Naujosios Parapijos salėje.

BALANDŽIO 11 D. Birutininkų parengimas.

BALANDŽIO 19 D. Šv. Kazimiero Lituanistinės mokyklos koncertas.

GEGUŽES 24 d. Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokslo metų užbaigtuvės.

RUGSEJO 26 D. Dirvos vakaras.

ninką Vl. Knistautą. Šitas energingas ir visados gyvas veikėjas pakvietė į garbės prezidiumą Lietuvos kariuomenės pirmūnus — savanorius kūrėjus: Vytautą Braziulį, K. Eidukaitį, J. Kašubą, V. Šenbergą, J. Urbšaitį ir J. Žilinską; dar keletas tų nusipelnusių veteranų negalėjo asmeniškai atvykti. Be to, vėliau į prezidiumą įžengė: PLB pirmininkas St. Barzdukas, ALT Clevelando skyriaus pirmininkas inž. R. Kudukis, Ramovės Clevelando skyriaus vėliavos krikštamotė O. Mikulskienė, neseniai išrinkta erdvės gražuolė M. Bačiulytė-Steponavičienė ir Ramovės Bostono skyriaus narys — savanoris kūrėjas St. Šimoliūnas.

Iškilmingai atlikus orias vėliavos ir himnų (giedotų sol. J. Kazėno) apeigas, nepaprastai susikaupta žuvusiems pagerbti. Labai kilniai gilino įspūdžius nežemiškomis melodijomis trimitininkai — J. Pažemis ir V. Žagarskas.

Pagrindinis PLB pirmininko St. Barzduko žodis pažvelgė į tolesnę Lietuvos senovę, trumpai paliesdamas ryškiuosius aktus, pailiustruodamas citatomis ir baigdamas kariuomenės jau neaprikliausome tėvynėje bruožais. Rūpestingai parengta, palankiai išklausyta.

Jautriai pasveikino D.L. K. Birutės draugijos Clevelando skyriaus pirmininkė V. Nagevičienė. Padavė seseriškas birutininkų lipšnumas. Taip pat gražu, kad tos draugijos atstovų dauguma buvo pasipuošusios tautiniais drabužiais.

Baigdamas minėjimą, pirmininkas Vl. Knistautas pabrėžė, kad daug aukų pinigais ir ginklais siūsta brangios tėvynės iš Amerikos. Dosnus buvo ir šitas klubas. Iš ano meto veikėjų pagerbtas čia pat buvęs A. Buknys. Apdovanojus garbės prezidiumo dalyvius gėlytėmis, peržengta į meninę programos dalį.

Judrus ir greitas Lietuvių klubo ir salės pirmininkas J. Malskis prašė dėmesio patyraus solisto ir mokytojo J. Kazėno mokinių koncertui. Programą sudarė: Žiogeliai — tautinis šokis, Gražių dainelių — liaudies daina, Rožių tango — Schrener, Rudenėlis — J. Kazėno, Naktigonė — liaudies daina, La Comparsita — Rodriguez, Malūnas — liaudies šokis, Karnevilio varpai — Planquet, Gyvataras — liaudies šokis ir Ei jaunyste — Budriūno. Jau nieji muzikos mėgėjai: R. Čyvaitė — pianistė ir B. Kazėnas, G. Puškorius, Š. Stempuzis ir R. Strimaitis — akordeonistai. Grota solo ir visa grupė. Viskas praėjo sklandžiai. Pagirtina drausmė. Nevengta net sunkokų derinių. Pastebimas jau laisvas ir drąsus

SYSTEMS
ANALYST

NCR office, Dayton, Ohio, excellent opportunity for qualified personnel to work with NCR Century Series Computer at customer installations. Prefer college graduate or 2 or more years programming or systems experience. Offers excellent salary schedules and other company benefits. Send resume to Personnel Manager, P. O. Box 1600, Dayton, Ohio 45401, or call collect (513) 298-4381.

An Equal Opportunity Employer
(93-96)

DR. JONAS ŠLIŪPAS (4)

ŠLIŪPO RADIKALINĖS PASAULĖŽIŪROS ŠAKNYS

J. JAKŠTAS

Žmones nuo bažnyčios. Kad jo klausytojų ar sekėjų dauguma atitrūko nuo tikėjimo ir pasidarė abejingi ar net priešinigi jam, tai buvo jų pačių apsisprendimas. Jie tuo būdu prilygo savam mokytojui.

II

Neneigtinas Šliūpo išsidirtas bodėjimasis kunigais, nepasitikėjimas jais ir įtarinėjimas. Gal būt, vis pasėka to blogo patyrimo, išsinešto iš klebonijos. O gal ir kunigų jam nuo pat pradžių starytos veiklos klintis nuteikė jį prieš juos. Štai vos pradėjęs veikti savoje apylinkėje jis įkūrė arčiau nežinomą Atgajos draugiją. Draugijos tikslas tegalėjo būti tik tautinės minties sklaidymas savo kaimynuose. Draugija buvo, reikia manyti, visai pasaulietiška, "laisvamaniška" ir kunigų nepalankiai sutikta. Kad jie ją sau priešingą laikė, galima spręsti iš trumpos Šliūpo užuominos pranešime apie jo JAV įsteigtos Lietuvių mokslo draugijos veiklą 1891 m.: "Savo prielankumą dėl lietuvių kunigų įparodė ir tuo, kad Atgajų draugystė išdavė maskoliams" "Metinis pranešimas Lietuvių mokslo draugystės Amerikoje, 1892, 14 p.). Gal būti, Šliūpas turėjo galvoje kaip tik kunigų antpuolius prieš tą draugiją, kai dar 1885 m. bal. m. rašė sužieduotinei L. Malinauskaitė apie Lietuvos kunigus, persekiojančius "mokslius ir mokslininkus". Jis sakėsi patirias apie tai iš gausiamų laiškų (Literatūra ir Kalba, V, (1961) 473 p.) Paveiktas žinių apie Lietuvos kunigus jis pradėjo rašyti didelį veikalą. Galima su geru pagrindu spėti, kad vėliau (1895) išspausdinta knygutė "Mokslas ar tikėjimas" buvo to veikalo dalis. Jau šiame laike jis prisipažįsta rašęs tą veikalą, jausdamas esąs "atšėkinėtoju tiesų tėvynės, tiesų teisybės ir mokslo".

Kaip matome, jo radikalo studento veikla dar Europoje pažadino dvasininkų reakciją ir jis atsikirsdamas ėmė pulti juos. Kaltas jo efektyvus, karštas, ne visai proto valdomas temperamentas, kad tas atkirtis peržengdavo padarumo ribas ir virsdavo beribių plūdumu. Savo plintamais raštais ir kalbomis jis kenkė ir kartu Amerikos lietuvių. Išivyravusi aštri žodinė ir rašytinė polemika skaldė šio krašto lietuvių.

Šliūpo nelaimė, tiesiogasmėninė tragedija buvo, kad jo priešų (kunigų) tarpe trūko jam išsimokslinimui prilygstančių ir supratusių jo nuosirdžią ir kilnią intenciją — šviesi žmones. Jo vadovaujantieji priešininkai nepažino to mokslo, kurį jis skleidė, jo nesuprato ir nesugebėjo kritiškai įvertinti. Jei būtų rimtai supratę ir deramai įvertinę, jie būtų sulaukę tam demagogiją, kuri ėmė siautėti prieš jį.

Ryškūs degamogijos pavyzdys — skaudūs įvykiai ryšium su Šliūpo šalininko M. Andriukaičio tragiška mirtimi Šliūpo buite nusišaukiant per nelaimę.

Tai atsitiko šenandoahe 1893 m. prieš pačias Velykas. Tame miestelyje nuo seniau įsikūręs M. Andriukaitis, kiek pasimokęs savamokslis, net ir laikraščius rašinėjęs, atsilankė Šliūpo bute gauti naujesnių knygų pasiskaityti. Tuo metu namuose vienas su Šliūpo vaikais buvęs kun. V. Dembskis įleido jį į dak taro kabinetą, kur stovėjo knygų lentynos. Rinkdamasis knygas užžiupo viršuje lentynos gylėjusį daktaro brangią ir jį rankose vartydamas netyčia paspa-

dė gaiduką. Pasirodo brangias buvo iš dalies užtaisytas ir Andriukaitis persišovė. Po 10 val. mirė nuo žaizdos.

Tragiška tautiečio mirtis įprastoje gyvenamoje aplinkoje būtų turėjusi sujudinti visą lietuvišką koloniją ir visuotinai apgailestauta. Ne taip dėjos šių kartų. Ženkli būsinių įvykių pradžia buvo žmonos atsisakymas pasiimti ir palaikyti mirusį vyrą. Atsikūsi tik rėkė visa gerkle: "Šliūpas mano vyrą paskerdė, Šliūpas jį tegul ir suvalgo" (citata iš K. Vairas-Račkauskas, Kunigas maištininkas, Vilnius, 1967, 210 p.). Šliūpas pasiėmė tada laidotuvių pareigas ir pašarvojo velionį savo bute. Kol mirusis gulėjo pašarvotas, lankiusieji kai kurie, užuot atidavę pagarbą, visai niekino jį. O aplink susirinkę net metę plytalius ir akmenis į namus ir stiklus daužė. Dar biauresnę sceną ištaisė Šliūpo ir mirusiojo priešininkai laidotuvių dieną. Jų minia lydėjo tvarkingai laidotuvių procesiją su visokiais nepadoriais šūkiais ir bauriu triukšmu. Triukšmaujančių tarpe ypač išsiskyrė 6 vadai.

Po laidotuvių Šliūpas, pasitaręs su artimaisiais, parašė skundą miesto tarybai, prašydamas ištirti keltą obstrukciją. Jis suminėjo skunde tuos 6 triukšmavodus. Kai taryba pripažino skundą nesvarstytiną, 6 skunde paminėti iškėlė jam bylą Potts villos apskrities teisme (Jai priklausė šenandoahas). Skundikus parėmė gausūs Šliūpo priešai ir sudarė didelę, ilgai užsitęsusią bylą. Byla padaryta tokia sudėtinga, kad josios nagrinėjimas teisme užtruko net 24 dienas. Šliūpa kaltino 6 pamsamyti advokatai, liudininkais dalyvavo 13 lietuvių kunigų. Reikia manyti, kad per tą ilgą bylos laiką prieš Šliūpą prikaltėta ir priliudyta visokių bėdų ir nebėdų dalykų. Jam ji bus palikusi neišdildomą įspūdį, kad jis ją prisiminė paskutinėje autobiografijoje (parašytoje apie 1941 m.). Jis rašo: "Jie pasisamdė 6 advokatus ir teisme mėgino mane padaryti anarchistu, bėdieviu, bombininku, caro užmušėju ir visuomenei kenksmingu žmogumi, ir jau skelbė mane bent keliems metams į kalėjimą uždarysią. Bet prisilaikintojų teismo ištariamas buvo "not guilty".

Deja, ta didelė ir, gali sakyti, to laiko lietuviams gėdinga byla nėra niekur pagal šaltinius smulkiai aprašyta ir kai kuriuose Amerikos lietuvių raštuose net vengiama minėti. O jos nuo dugnus nagrinėjimas galintų pažvelgti giliau į santykius Šliūpo su dvasininkija ir į jo "bedievybę".

Byla bus, matyt, paveikusi Šliūpą ir pakreipusi jo veiklą kiek nauju keliu. Pirmiausia, jis liovėsi leides mėnesinį žurnalą "Apšvietą". Tarsi jo vietoje nuo sausio mėnesio 1894 m. pradėjo leisti savaitinę "Naująją Gadynę", jau aiškiai socialistinio turinio. Ji buvo lietuviška beveik vien kalba, nes skiriama lietuviams. Turinio atžvilgiu daugiau tarptautinio socializmo sąjūdžio laikraštis. Didelis skirtumas tarp "Naujosios Gadynės" ir anksčiau leisto L.B. Per drąsu būtų tvirtinti, kad Šliūpas vien Pottsville bylos paveiktas nukrypo nuo lietuviškos veiklos ir pasuko į tarptautinius laukus. Taip manant būtų pasielgta pagal tą lotynišką posakį: post hoc, ego propter hoc. Jis ne visuomet teisingas. Viena tik aišku: šiame laikraštyje Šliūpas liejo neapykantą kunigams ir bažnyčiai. Jis svaidė jiems visokius nešvankius, tiesiog ne cenzūriškus žodžius.

(Bus daugiau)

DEVLEG MILL OPERATORS
HORIZONTAL BORING MILL
OPERATORS

Men for night shift - 55 hr. wk. Experienced operators only. Co. benefits are many. They include: hospitalization, pension plan, health & accident insurance, cost of living allowance & 5% premium for night shift work. For further information or application phone collect Mr. Len

JAMESON CORPORATION

3071 BAY RD.

SAGINAW, MICHIGAN

517 — 792-1527

Equal Opportunity Employer

(91-100)

DELLA E. JAKUBS & SON
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

Vésinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai.
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
361-1763

936 East 185th Street
531-7770

Vladas Braziulis

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS

suvažiavimo 1969 m. gruodžio 13 d. Chicagoje, Bismarck viešbuty, 171 W. Randolph, darbotvarkė:

Suvažiavimo atidarymas, Sveikinimai, Suvažiavimo dalyvių patikrinimas, Prezidiumo, sekretoriato ir komisijų (rezoliucijų) sudarymas, ALT valdybos pranešimas, ALT išdininio pranešimas, Iždo globėjų pranešimas, Suvažiavimo dalyvių pasisakymai ir pastabos dėl pranešimų, Amerikos Lietuvių Kongreso Detroito apžvalga, reikšmė ir įvertinimas — Jonas Jurkūnas, Suvažiavimo dalyvių pasisakymai ir pastabos dėl Kongreso ir ateities veiklos, Vasario 16 d. minėjimų organizavimas ir Lietuvos laisvei reikalo sustiprinimas — Jonas Jasaitis, Finansų laisvinimo reikalams telkimas — dr. J. Valaitis, Rezoliucijų ir sveikinimų priėmimas, ALT narių, valdybos ir iždo globėjų sudarymas, Kiti einami reikalai, sumanymai, klausimai, Suvažiavimo uždarymas.

Suvažiavimas prasideda 9 val. 30 min. ryto. Bendri pietūs — 1-2 val.

• Žurn. Vytautas Meškauskas, Dirvos redakcijos narys, gyvų politinių straipsnių autorius, pakviestas dalyvauti simpoziume tema "Kur mes šiandien stovime?" Simpoziumą rengia LFB Chicago apyg. v-ba gruodžio 14 d. B. Pakšto salėje. Simpoziumo moderatorius bus kun. dr. F. Gureckas. Įėjimas nemokamas.

• P. Maldeikis, padedamas V. Čižiūno, G. Ivaskienės, St. Petersonienės, A. Rinkūno ir J. Tamulio, redaguoja "Švietimo Gaires", praplėstas į lietuviškojo ugdymo žurnalą. Leidžia JAV LB Švietimo Taryba. Straipsnius ir lietuviškojo švietimo kroniką siųsti red. P. Maldeikiui, 1836 So. 49th Court, Cicero, Illinois 60650.

• Ieškomi "Židinio" 1927 m. 7-8, 9 ir 10 numeriai, kurie yra reikalingi nukopijavimui vieno kūrinių. Kas turėtų minėto žurnalo (1927 m.) tuos numerius,

labai prašomi paskolinti Pasaulio Lietuvių Archyvui, 5620 So. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636.

ATITAIŠYMAS

Praeitame Dirvos numeryje 4 psl. po nuotrauka iš PLB valdybos posėdžio Detroito, renkant praleista porą pavardžių. Po J. Urbono, turėjo sekti dr. Č. Kūras, dr. H. Brazaitis V. Urbanas ir t.t. Dėl praleidimo atsiprašome.

BOSTON

BOSTONE RENGIAMAS BEN. POVILAVIČIAUS REČITALIS

Sol. B. Povilavičius

Dar neseniai Bostone pasirodė kuklus ir simpatingas vyras Benediktas Povilavičius, atvykęs pas mus iš Anglijos. Netrukus išgirdom, kad jis turi galingą boso balsą. Pirmieji jo pasirodymai scenoje buvo drovūs, daugiau mėgėjinio pobūdžio.

Praėjo keletas metų, Ben. Povilavičius, susiradęs dainavimo mokytojus, tyliai ir kantriai dirbo. Kiekvienas viešas jo pasirodymas rodė, kad jis daro aiškiai girdimą pažangą. Ir ne tik balso valdymo technikoje, bet ir muzikos kūrinių atlikime. Į repertuarą ir muzikos dalykus Ben. Povilavičius gilinasi ne tik su amerikiečiais muzikais, bet ir mūsų komp. Jer. Kačinskio ir Jul. Gaidelio padedamas. Ir, štai, Bostone mes turim dainavimo techniką apvaldžiusį, profesinį lygio dainininką.

Pirmasis Ben. Povilavičiaus dainų ir arijų rečitalis Bostone yra rengiamas š. m. gruodžio 7 d., sekmadienį, 3:30 val. po pietų Lietuvių Piliečių Draugijos III a. salėje. Programoje klasikai, liet. liaudies dainos, operų arijos. Rečitalio akompaniatorius — komp. Jer. Kačinskis.

Iki šiol Ben. Povilavičius, nesigailėdamas savo jėgų, stoji talkon kiekvienai lietuvių organizacijai Bostone, kuri tik jo talkos paprašė. Dabar atėjo metas, kada Bostono lietuviai turėtų atsisakyti į nuolatinį savų pareigų rėmėją — į dainininką Ben. Povilavičių. Tad ir kviečiam gausiai susirinkti į jo pirmąjį rečitalį, rengiamą š. m. gruodžio 7 d. Amerikos Liet. Piliečių Draugijos III a. salėje.

NEWYORK

ŽUVO MUZIKAS ALEKSAS MROZINSKAS

Muzikas Aleksas Mrozinskas mirtinai užmuštas pravažiuojančio sunkvežimio š. m. lapkričio 21 dieną jam einant New Yorko gatvę. Su velioniu atsisveikinimas įvyko lapkričio 23 dieną, šalininkienės koplyčioje, Woodhavene. Jis buvo populiarus ir nuolatinis newyorkiečių lietuvių pareiginių akomponiatorius, vyrų okteto vadovas. Liko du sūnūs: Saulius su žmona Danuole ir Sigitas 11 metų.

IS NEW YORKO LIETUVIŲ GYDYTOJŲ VEIKLOS

Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjungos, New Yorko skyriaus narių susirinkimas įvyko lapkričio 22 d., dr. M. ir J. Žemaičių rezidencijoje, Leonia, N. J. Skyriui priklausio New Yorko ir New Jersės valstijų lietuviai gydytojai. Susirinkimui vadovavo skyriaus pirmininkas dr. Vytautas Avižonis. Pagrindinę pranešimą padarė Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos pirmininkas dr. Vaclovas Paprockas. Jis, žvelgdamas į ateitį, t. y., ateinančią PLG S-gos suvažiavimą, kuris įvyks 1971 metais, New Yorke padėkos savaitgalyje, nušvietė praeitą Sąjungos seimą, įvykusį Toronte, Kanadoje, pažymėdamas teigiamas organizacines to seimo puses ir nurodydamas klaidas, kurių reiktų išvengti organizuojant sekantį seimą.

PLGS pirm. dr. V. Paprockas pranešė, kad Sąjunga rūpinasi išleisti Lietuvos medicinos istoriją ir tuo klausimu susirinkime buvo išsamiai padiskutuota. Dalyvavo ir svečias iš Providence, R. I. dr. Matulionis. Susirinkimas buvo gausus narių skaičium.

Po oficialios dalies visi nariai ir jų šeimos bei svečiai malonių šeiminių būvo iškilmingai pavaišinti. Vaisių metu I. Veblaitienė

Dalis newyorkiečių Lietuvos kariuomenės šventės minėjime New Yorke. Sėdi iš kairės: LLK pirm. V. Sidzikauskas, p. Jasaitienė, B. Sidzikauskienė, L. Valiūnienė, VLIKo pirm. dr. J.K. Valiūnas ir dr. D. Jasaitis, Už jo matosi Kario redaktorius Z. Raulinaitis.

Prel. J. Balkūnas šventina New Yorko ramovėnų vėliavą. Prie vėliavos M. Klevečkienė, L. Sperauskienė, L. Virbickas ir gilumoje B. Tvardūnas.

padeklamavo, sol. Zubavičienė padainavo ir J. Gerdvilienė papasakojo iš savo kelionės į Lietuvą.

KONCERTAS-MINĖJIMAS

Persekiojamos Bažnyčios Lietuvoje minėjimas įvyks gruodžio 7 d., sekmadienį, 4 val. p. p., Franklin K. Lane mokyklos salėje, Brooklyn, N. Y.

Koncertą-minėjamą rengia Liet. Kat. Religinė Šalpa ir Liet. Kat. Moterų Kultūros Draugija.

Bus prisiminta žuvusieji ir gyvi broliai, seserys lietuviai pavergtoje Lietuvoje ir Sibiro taigose.

Be to, bus koncertas, kurį atliks solistė Daiva Monigirdaitė, solistas ir smuikininkas kun. Vincas Valkavičius, New Yorko Lietuvių Vyrų Choras, dirigentas muzikas Vytautas Strolia ir pianistas Vytenis Vasyliūnas.

Kadangi šis koncertas rengiamas tokiu svarbiu tikslu, patogiu laiku, sekmadienį, laukiama gausiai dalyvių. Įėjimo auka tik \$3.00, \$2.00 suaugusiems ir \$0.50 jaunimui. Iš gauto pelno bus paremti tie, kurie

PAMINĖJO KARIUOMENĖS ŠVENTĖ

Lietuvos Kariuomenės Karių Veteranų Sąjungos Ramovė New Yorke š. m. lapkričio 22 dieną, Atsimainymo parapijos salėje, Maspeth, N. Y. iškilmingai paminėjo kariuomenės šventę, kurios pagrindiniu kalbėtoju buvo dr. Domas Jasaitis, meninę dalį atliko sol. S. Citvaras akompanuojant muz. A. Kačanauskui ir deklamavo skautaitės.

Prel. J. Balkūnas pašventino ramovėnų įsigytą vėliavą. New Yorko skyriui vadovauja pulk. J. Šlepetyš. Po oficialios dalies buvo vaisės ir šokiai grojant Kazlo orkestrui. Sekmadienį atlaikytos pamaldos už mirusius ir žuvusius bei nukankintus karius.

NEPAMIRŠKITE ATNAUJINTI PRENUMERATĄ

PASKUTINĖ PROGA!

Mūsų AUTOMOBILIŲ Kvota MOSKVIČ 408-E

užsibaigia gruodžio 31 d., 1969.

(Automobilį "Volga" daugiau nebegalima užsakyti)

Jūsų paskutinė galimybė dovanoti savo giminėms Lietuvoje ir U.S.S.R. gražią dovaną švenčių proga.

SKUBĖKITE SAVO UŽSAKYMU!

PODAROGIFTS, INC.

220 Park Ave. South, New York, N. Y. 10003
Tel.: (212) 228-9547

Arba į mūsų prisijungusias firmas:

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel.: (212) 581-7729

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

45 West 45th Street, New York, N. Y. 10036
Tel.: (212) CI 5-7905

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106
Tel.: (215) WA 5-3455

PERRINKTA PRANCŪZIJOS LB KRAŠTO VALDYBA

Lapkričio 7 d. įvykusiam Pr. LB krašto tarybos posėdyje buvo perrinkta krašto valdyba: kun. J. Petrošius — pirmininkas, A. Mončys — vicepirmininkas, sekretorius ir P. Klimas — išdinininkas.

Iki š. m. spalio mėn. pabaigos lietuviams pamaldos Paryžiuje buvo sekmadieniais. Nuo š. m. lapkričio 1 d. pamaldos bus vieną kartą mėnesyje, tai yra, pirmiaisiais mėnesio sekmadieniais 11 val. šiuo adresu: 10, rue Violet, Paris — 15 (metro: La Motte-Picquet arba Duplex). Po pamaldų bus bendri pietūs ir įvairaus pobūdžio Bendruomenės susirinkimai.

Šitoks persitvarkymas padarytas atsižvelgiant į dabartines lietuviškosios veiklos sąlygas. Dėl įvairiausių priežasčių daug kam neįmanoma kas sekmadienį dalyvauti lietuvių pamaldose. Patirtis rodo, kad mūsų tautiečiai mielai nori vieni su kitais ilgiau pabūvoti, pabendrauti. Tai įrodė ir paskutinis gražiai pavykęs lietuvių susitikimas š. m. lapkričio 1 d., kuriame dalyvavo 60 asmenų. Užtat šio susirinkimo metu iškeltoji mintis laikyti pamaldas kas mėnesį kartu su Bendruomenės rengiamais pobūviais ar susirinkimais susilaukė dalyvių pritarimo.

Be to, tesant viename lietuviui kunigui Prancūzijoje, bus įmanoma dažniau ir reguliariau lankyti provincijos lietuvių ir tautininkų veiklą.

Besilankantieji Prancūzijoje kviečiami dalyvauti Paryžiaus lietuvių pobūviuose ar susirinkimuose. Ypač prašomi atvykstantieji studijoms pranešti savo atvykimą Prancūzijos Lietuvių Bendruomenei, 26, rue de Navarin, Paris — 9, tel. 526.74-01.

Bendruomenė pagal išgales mielai stengsis padėti besilankantiems Prancūzijoje.

DEDIKACIJOS ŠVENTĖ ARTEJA

Istoriniai didelis lietuvių skaičius pirmą kartą susirinko Romoje 1970 metų vasarą dalyvauti Lietuvos kankinių koplyčios pašventinime.

Netrukus bus paskelbta registracijų norinčiųjų dalyvauti šioje šventėje.

Aukotojų ir jų paminėtų asmenų vardai liks ateičiai specialiose knygoose Vatikano ir lietuvių archyvuose.

Neatidėliokite atsiųsti savo auką šiuo adresu: Lithuanian Martyrs' Chapel, 2701 W. 68th St., Chicago, Illinois 60629.

K. ERINGIS

CALIFORNIA SUPER SERVICE

Taisomi auto motorai, stabdžiai, tune-ups ir t.t.

4824 So. CALIFORNIA AVE. CHICAGO, ILL. TEL. VI 7-9387

WANTED AT ONCE MEN

No. experience necessary. \$3.00 per hour to start. 25 c. increase in 60 days.

Profit sharing. Insurance and other fringe benefits. Steady work.

CASTALL PRODUCTS, INC.

353 INDUSCO COURT TROY, MICH.

(91-97)

MACHINE REPAIRMEN MINIMUM 1 YEAR EXPERIENCE. Steady employment. Above average wages, and fringe benefits. Apply between 8:30 & 5 DETROIT SILICONE RUBBER CO. 10439 Northlawn Detroit, Mich. (313) 931-0910 (90-93)

Tautinės srovės veikėjui, Korp!

Neo-Lithuania filisteriui, Vilties Draugijos šimtininkui ir Dirvos bendradarbiui Australijoje

JONUI VALIUI

mirus, artimiesiems reiškiamo gilią užuojautą

Vilties Draugijos Valdyba ir Dirva

Brangiai motinai,

LUIZAI ČEGLOKOVIENEI

mirus, p. T. BRAZAITIENEI, dr. H. BRAZAIČIUI, šeimai ir artimiesiems nuoširdžią užuojautą reiškia ir kartu liūdi

Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjunga Amerikos Lietuvių Gydytojų Sąjunga